

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

“Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΟΡΕΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (1995-2005)

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑ Α.Μ.:4004

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Κος ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

ΠΑΤΡΑ – 2007

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ...5	ΕΙΣΑΓΩΓΗ
Σελ...6	ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ – ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΟΡΕΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
Σελ...7	ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
Σελ...9	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
Σελ...10	ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
Σελ...11	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
Σελ...12	ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
Σελ...13	ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
Σελ...14	ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
Σελ...16	ΕΚΔΡΟΜΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
Σελ...17	ΘΗΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
Σελ...17	ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
Σελ...19	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ 3 ^Η ΗΛΙΚΙΑ
Σελ...20	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ – ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ
Σελ...20	Ο ΝΟΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ
Σελ...21	Η ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΓΡΕΒΕΝΩΝ
Σελ...22	Ο ΝΟΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ
Σελ...23	Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ
Σελ...25	Ο ΝΟΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ

Σελ...26	Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ
Σελ...27	Ο ΝΟΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ
Σελ...28	Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΚΟΖΑΝΗΣ
Σελ...29	ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ – ΥΠΑΡΧΟΥΣΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ – ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΑΜΕΣΑ ΣΧΕΤΙΖΟΜΕΝΕΣ ΜΕ ΤΟΝ ΟΡΕΙΝΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ
Σελ...29	ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΑΣΙΛΙΤΣΑΣ
Σελ...30	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΒΑΛΙΑ ΚΑΛΑΝΤΑ
Σελ...33	ΒΕΝΕΤΙΚΟΣ
Σελ...35	ΔΕΣΚΑΤΗ
Σελ...36	Η ΓΡΕΒΕΝΙΩΤΙΚΗ ΠΙΝΔΟΣ
Σελ...37	ΒΙΤΣΙ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ
Σελ...38	Η ΛΙΜΝΗ ΤΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ
Σελ...40	ΑΡΓΟΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟ – ΑΠΟΛΙΘΩΜΕΝΟ ΔΑΣΟΣ
Σελ...41	ΔΙΣΠΗΛΙΟ
Σελ...42	ΓΡΑΜΜΟΣ
Σελ...43	ΝΕΣΤΟΡΙΟ
Σελ...44	HAPPY LAND
Σελ...45	ΒΙΓΛΑ – ΠΙΣΟΔΕΡΙ
Σελ...46	ΑΜΥΝΤΑΙΟ – ΝΥΜΦΑΙΟ – ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ
Σελ...49	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΠΡΕΣΠΩΝ
Σελ...51	ΑΓΙΟΣ ΑΧΙΛΛΕΙΟΣ

Σελ...51	ΒΑΡΝΟΥΝΤΑΣ – ΒΕΡΝΟ
Σελ...52	ΠΤΟΛΕΜΑΙΔΑ
Σελ...54	ΣΙΑΤΙΣΤΑ
Σελ...55	ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ – ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ
Σελ...57	ΜΕΤΑΧΩΡΙΑ ΒΟΪΟΥ – ΤΑ ΓΕΦΥΡΙΑ
Σελ...58	ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ – ΑΙΤΙΑ ΕΛΛΙΠΟΥΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΟΡΕΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
Σελ...64	Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΟΡΕΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ
Σελ...67	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΟΡΕΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕΣΩ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ
Σελ...68	Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ
Σελ...72	ΤΟ 3 ⁰ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ
Σελ...78	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥ Ε.Ο.Τ.
Σελ...83	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥ Ε.Ο.Τ. ΓΙΑ ΤΗΝ 3 ^Η ΗΛΙΚΙΑ
Σελ...88	ΟΙ ΩΦΕΛΕΙΕΣ
Σελ...89	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΟΡΕΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ
Σελ...91	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
Σελ...94	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο τουρισμός έχει αγκαλιάσει όλες τις μορφές δραστηριότητας της ζωής μας. Οτιδήποτε μας προκαλεί το ενδιαφέρον, μπορεί να γίνει αντικείμενο τουριστικής εκμετάλλευσης. Πολλές είναι οι δραστηριότητες των ανθρώπων που μπορούν να ενταχθούν σε πλαίσια κάποιας μορφής αξιοποίησης με απώτερο στόχο την αποκόμιση «κέρδους». Είναι τόσες οι μορφές του τουρισμού που μια προσπάθεια απαρίθμησής τους αρκεί για να καταδειχθεί και ο δυναμισμός και η εξέλιξη του κλάδου.

Η Ελλάδα είναι μια κατ' εξοχήν ορεινή χώρα, αφού στην επικράτειά της υπάρχουν περισσότερα από 300 μεγαλύτερα ή μικρότερα βουνά. Ο σημαντικότερος ελληνικός ορεινός άξονας είναι η οροσειρά της Πίνδου, που σχηματίζει τη «ραχοκοκαλιά» της ηπειρωτικής χώρας και έχει ως φυσική συνέχεια τα βουνά της Πελοποννήσου και της Κρήτης. Εξάλλου, τα περισσότερα νησιά αποτελούν, στην πραγματικότητα, τις βουνοκορφές της καταποντισμένης Αιγηίδος, που κάποτε συνέδεε την ηπειρωτική Ελλάδα με τη Μικρά Ασία.

Πάνω από τον Όλυμπο αρχίζει η Μακεδονία. Είναι η αυτοκρατορική Ελλάδα, η Ελλάδα του Μεγαλέξανδρου και του Βυζαντίου. Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα της Ελλάδας και συνορεύει με την Αλβανία και την Π.Γ.Δ.Μ. Αποτελείται από τους Νομούς Γρεβενών, Καστοριάς, Κοζάνης και Φλώρινας και έχει έδρα την Κοζάνη που αποτελεί την Πρωτεύουσα του ομώνυμου Νομού. Η Δυτική Μακεδονία έχει έκταση 9452 χλμ² και καταλαμβάνει το 7,2% της συνολικής έκτασης της χώρας. Ο πληθυσμός της ανέρχεται σε

293.015 κατοίκους και αντιστοιχεί στο 2,9% του συνολικού πληθυσμού της χώρας.

Το απaráμιλλο φυσικό κάλλος της Δυτικής Μακεδονίας, η ποικιλομορφία του τοπίου, το έντονο ανάγλυφο του εδάφους, αποτελούν πόλο έλξης και συγκριτικό πλεονέκτημα του τόπου. Ένα πλήθος λίμνες ξανοίγονται μέσα στα δασωμένα βουνά της και τις καταπράσινες πεδιάδες της.

Σ' αυτή την περιοχή είναι που θα προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε την ύπαρξη σημαντικού βαθμού ανάπτυξης του ορεινού τουρισμού, τα προβλήματα, τον ρόλο του και θα τολμήσουμε να κάνουμε προτάσεις για την ανάπτυξή του.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ-ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΟΡΕΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια αναπτύσσονται όλο και πιο συστηματικά οι ειδικές μορφές τουρισμού, που προσφέρουν τη δυνατότητα στους ταξιδιώτες να εμπλουτίσουν τις δραστηριότητές τους και με προγράμματα εξειδικευμένων δράσεων, όπως είναι ο θεραπευτικός-ιαματικός τουρισμός, ο θρησκευτικός τουρισμός, ο οικολογικός τουρισμός, ο αγροτουρισμός κ.λπ. Έτσι, η χώρα αποτελεί πλέον έναν προσφιλή τουριστικό προορισμό όχι μόνο για διακοπές «κλασσικού τύπου», αλλά και για όσους επιθυμούν να πραγματοποιήσουν εναλλακτικές διακοπές, αναζητώντας εκτός από την

ξεκούραση και την απόλαυση των αξιοθέατων της χώρας και τη μοναδική εμπειρία, που προσφέρουν η φύση και τα «προϊόντα» της, ο θρησκευτικός πολιτισμός της αλλά και οι εξειδικευμένες υποδομές της ελληνικής τουριστικής βιομηχανίας.

Μπορούμε επίσης να πούμε ότι παρ'όλο που πολλοί ταυτίζουν τις έννοιες ορεινός και χειμερινός τουρισμός, αυτές κάθε άλλο παρά ταυτόσημες είναι.

Ο ορεινός τουρισμός είναι μια σύνθετη μορφή τουρισμού, η οποία περιλαμβάνει την μετακίνηση του τουρίστα σε μέρη όπου κυριαρχεί το ορεινό στοιχείο.

Η ειδική αυτή μορφή τουρισμού έχει το προτέρημα να ξεπερνάει την εποχικότητα σε γενικά πλαίσια. Η τουριστική προσφορά διαμορφώνεται ανάλογα με τις εποχές του έτους και έτσι υπάρχει δυνατότητα να προσελκύει καθ'όλο το έτος τουρίστες με διαφορετικές επιθυμίες και αναζητήσεις.

Ο ορεινός τουρισμός σε συνδυασμό με την κατάλληλη παροχή υπηρεσιών και υποδομής μπορεί να αναπτυχθεί και να φθάσει σε πολύ υψηλά επίπεδα. Προσφέρει άλλωστε εκτός από την ψυχαγωγία, περισσότερη ανάπαυση και οι συνθήκες του βουνού είναι ιδανικές για την σωματική αλλά και την ψυχική ισορροπία και υγεία.

Ο ορεινός τουρισμός μπορεί να χωριστεί στις παρακάτω κατηγορίες:

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ Ή ΦΥΣΙΟΓΝΩΣΤΙΚΟΣ Ή ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Οι σπάνιες εναλλαγές της ορεινής Ελλάδας η ποικιλία της πλούσιας βλάστησης και η εύκολη προσπέλαση των βουνών της χώρας μας βοήθησε στην ανάπτυξη του οικολογικού / φυσιολατρικού τουρισμού.

Αυτή η νέα μορφή τουρισμού αποσκοπεί στην ανάπτυξη, ανάδειξη και αξιοποίηση των σπάνιων βιοτόπων της χώρας, εξασφαλίζοντας έτσι την προστασία τους σε επιστημονικές βάσεις, έτσι ώστε η τουριστική αξιοποίηση των ευαίσθητων περιοχών να συμβάλλει στην διατήρηση της οικολογικής τους ισορροπίας.

Επισκεπτόμενος διάφορες περιοχές της χώρας ο φυσιολάτρης περιηγητής έχει την ευκαιρία να περιπλανηθεί στα αισθητικά δάση ή να εξερευνήσει τους εθνικούς δρυμούς και όχι μόνο στην ορεινή ενδοχώρα αλλά και σε ορισμένα νησιά ή κοντά σε ποταμούς και σε λίμνες.

Να απολαύσει τα υπέροχα μνημεία της φύσης, τα φαράγγια, τα σπήλαια και τους καταρράκτες.

Να παρατηρήσει και να θαυμάσει τα σπάνια είδη πουλιών που φωλιάζουν ή καταφεύγουν στα παράκτια οικοσυστήματα και τους αγρότοπους.

Να μελετήσει την εξαιρετική ποικιλία της χλωρίδας στην Ελληνική ύπαιθρο.

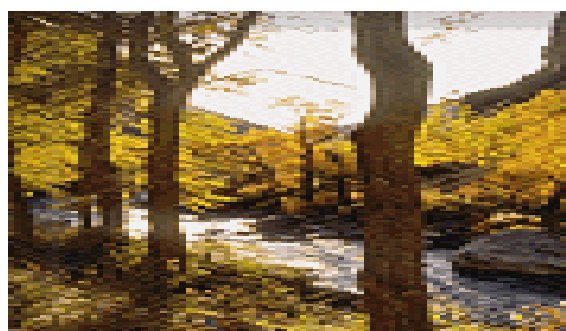
Να συμμετάσχει σε δραστηριότητες extreme sport (κανόε-καγιάκ, ποδήλατο βουνού, rafting, κ.α.) που τα τελευταία χρόνια γνωρίζουν θεαματική άνοδο στην Ελλάδα.

Τέλος να διαμένει σε πρότυπες αγροτουριστικές μονάδες που αναπτύσσονται σε όλη την επικράτεια και δίνουν την δυνατότητα στον επισκέπτη να γνωρίσει την τοπική αρχιτεκτονική, πολιτισμική και γαστρονομική παράδοση, αλλά και τα προϊόντα, τις αγροτικές ασχολίες και την καθημερινή ζωή των κατοίκων κάθε περιοχής.

Η κατασπατάληση και η εξάντληση των μη ανανεούμενων φυσικών πόρων, η μόλυνση της ατμόσφαιρας, η νέκρωση των εδαφών, η μόλυνση των νερών, η ραδιενεργός ρύπανση, η διαταραχή όλων των φυσικών οικοσυστημάτων, η βαθμιαία εξαφάνιση της φυσικής χλωρίδας και πανίδας

αποτελούν στοιχεία μιας αξεπέραστης περιβαλλοντικής κρίσης.

Για τον λόγο αυτό οι επισκέπτες των οικολογικά ευαίσθητων περιοχών οφείλουν να τηρούν προσεκτικά τις

απαιτήσεις για την προστασία του περιβάλλοντος από την ρύπανση, τη αποφυγή κάθε ενασχόλησης των φυσικών βιοτόπων και διατάραξης της ισορροπίας των οικοσυστημάτων.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Το ανθρώπινο πνεύμα έχει έμφυτη την τάση να αποκτάει νέες γνώσεις και να διευρύνει έτσι τον μορφωτικό του ορίζοντα. Η προδιάθεση αυτή δημιουργεί στον άνθρωπο την ανάγκη να ταξιδεύει για να γνωρίσει από κοντά την ιστορία, την τέχνη και γενικά τον τρόπο ζωής των άλλων ανθρώπων. Ειδικά στην χώρα μας, όπου κάθε περιοχή έχει ένα ξεχωριστό τρόπο ζωής, είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον να γνωρίσει κανείς από κοντά τα ήθη, τα έθιμα, την μουσική, τη γλώσσα και γενικά τις τέχνες της κάθε περιοχής.

Σ' αυτή την ειδική μορφή τουρισμού ανήκει και ο σχολικός τουρισμός. Περιλαμβάνει προγράμματα ξενάγησης σε μουσεία,

αρχαιολογικούς χώρους και γενικά όλους τους πνευματικούς χώρους που έχουν σχέση με τον Ελληνικό πολιτισμό.

Έτσι θα μπορέσει ο κάθε Έλληνας πολίτης να γνωρίσει τον τόπο του και ζώντας με τους συμπατριώτες του να συνειδητοποιήσει βαθύτερα και ανεξίτηλα την εθνική του ταυτότητα.

Ο ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ (ΙΑΜΑΤΙΚΟΣ)

Από το έδαφος της χώρας μας αναβλύζει μεγάλος αριθμός μεταλλικών υδάτων, ποικίλης συστάσεως που θεωρούνται πολύ αξιόλογες, τόσο από απόψεως φυσιοχημικής συστάσεως του εδάφους τους, όσο και της θεραπευτικής τους ενέργειας, κάτι που ήταν ήδη γνωστό από τους αρχαίους χρόνους.

Ως ιαματικός ή θεραπευτικός τουρισμός λοιπόν, νοείται ο τομέας της παροχής υπηρεσιών πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας υγείας από αναγνωρισμένους δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής αλληλεγγύης σε Έλληνες ή αλλοδαπούς πολίτες, όπου μέρος των παρεχομένων υπηρεσιών στηρίζεται σε υποδομές ή μέσα που παρέχονται από φορείς της τουριστικής βιομηχανίας.

Ο θεραπευτικός τουρισμός είναι μια επιλεκτική μορφή τουρισμού με σημαντικά οικονομικά πλεονεκτήματα. Είναι η μορφή τουρισμού που υφίσταται τις λιγότερο αρνητικές επιδράσεις από τυχόν δυσμενείς συγκυρίες και μπορεί να δώσει δωδεκάμηνη τουριστική περίοδο.

Παρ' όλα αυτά η ζήτηση για τον ιαματικό τουρισμό στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από έντονη εποχικότητα, ιδίως στις μεγάλες λουτροπόλεις, σε αντίθεση με τις πόλεις του εξωτερικού και κυρίως της Ευρώπης που το επίπεδο παρεχομένων υπηρεσιών έχει φτάσει σε εκπληκτικά και θεαματικά στάδια καθ' όλη την διάρκεια του έτους.

Σήμερα ο θεραπευτικός τουρισμός είναι δυνατό να στοχεύει στη θεραπεία ή απλά στην υγεία από άποψη γυμναστικής, διατροφής και φυσικής ζωής.

Υπάρχουν πολλές πηγές με σημαντική τουριστική σημασία και μάλιστα σε πολλές από αυτές λειτουργούν σύγχρονα υδροθεραπευτήρια με όλα τα αναγκαία μηχανήματα, με προσπελάσιμες εγκαταστάσεις, φυσικοθεραπείες, πηλοθεραπείες και κατάλληλο προσωπικό.

Επίσης υπάρχουν ειδικά προγράμματα θεραπευτικού τουρισμού όπως αυτό του Ι.Κ.Α.

Είναι ένα πρόγραμμα που εφαρμόζεται κάθε χρόνο από 1 Μαΐου μέχρι 31 Οκτωβρίου, και απευθύνεται στις ασθενέστερα οικονομικά τάξεις των συνταξιούχων, με στόχο 22.000 άτομα που έχουν ανάγκη λουτροθεραπείας να πραγματοποιήσουν αυτή για 15 ημέρες σε ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια των κυριότερων ελληνικών λουτροπόλεων. Με το πρόγραμμα αυτό επιδοτούνται τα ξενοδοχεία από το Ι.Κ.Α., επομένως η διανυκτέρευση και το πρωινό για το δικαιούχο και το συνοδό του είναι δωρεάν.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Οι πολιτιστικοί και θρησκευτικοί θησαυροί της χώρας μας αποτελούν ανεκτίμητο εθνικό κεφάλαιο, που η διαφύλαξη, προστασία και ανάδειξή του είναι άμεσα στους κύριους στόχους του πολιτικού τουρισμού.

Η χώρα μας είναι γεμάτη από πολιτιστικά μνημεία που είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την πλούσια παράδοσή μας. Είναι παγκοσμίως γνωστό ότι ο Ελληνικός τουρισμός παρουσιάζει μια ποικιλία θεμάτων

μια και η οικουμενική κληρονομιά της Ελλάδος αποτελεί το σπουδαιότερο πολιτικό και πολιτισμικό λίκνο της ανθρωπότητας.

Ο πολιτιστικός τουρισμός είναι μια ειδική μορφή τουρισμού που έχει πολλές δυνατότητες να αποδώσει τα μέγιστα στην τουριστική οικονομία της χώρας μας, αρκεί να γίνουν οι κατάλληλες ενέργειες για την σωστή εκμετάλλευση των πολιτιστικών μνημείων και της παράδοσής μας.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο κος Χρήστος Κ. Τεγόπουλος σε σχετικό άρθρο του: "Πολιτιστικός τουρισμός... είναι μια σωστή μελετημένη πολιτική που θα φέρει τον τουρίστα στην Ελλάδα, όχι μόνο για μπάνια αλλά και για να παρακολουθήσει κάτι που τον ενδιαφέρει. Είναι οι θεσμοί της πρωτεύουσας..., είναι κυρίως οι περιφερειακοί θεσμοί που θα χρειαστούμε πολλά ακόμη χρόνια για να αξιοποιηθούν, είναι οι πολιτιστικές διαδρομές που θα περιλάβουν τον αρχαιολογικό και τον σύγχρονο τομέα επί ίσοις όροις, μαζί με τον αγροτουρισμό και τα εξαίσια φυσικά τοπία".

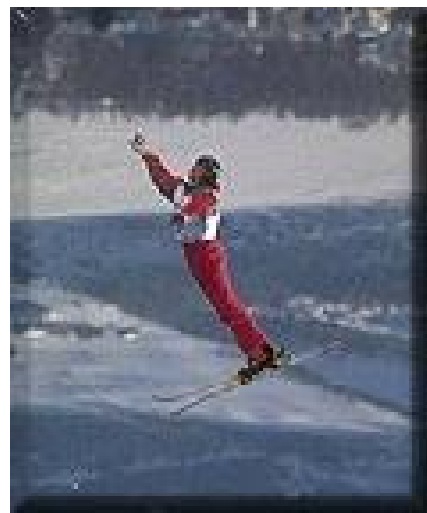
ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Είναι μια μορφή τουρισμού συναφή με τον πολιτιστικό τουρισμό. Αναφέρεται σε επισκέπτες που ενδιαφέρονται να γνωρίσουν από κοντά τους ιστορικούς χώρους όπου διαδραματίστηκαν τα διάφορα γεγονότα που σημάδεψαν και δημιούργησαν την ιστορία του τόπου μας.

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Αναφερόμενοι στον χειμερινό τουρισμό εννοούμε τόσο την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, την ανάπτυξη του χειμερινού καθαρά τουρισμού με τα χιονοδρομικά κέντρα αλλά και τις ειδικές μορφές τουρισμού όσο και την τουριστική παραχείμαση. Γι' αυτό μπορούμε να χωρίσουμε αυτή τη μορφή τουρισμού σε τρεις κατηγορίες.

1. Στον τουρισμό παραχείμασης που αναφέρεται σε τουριστικές δραστηριότητες ατόμων που κάνουν διακοπές το χειμώνα σε χώρες με ήπια κλίματα μικρής ή μεγάλης διάρκειας. Τα άτομα που μετέχουν σε τουρισμό αυτής της μορφής είναι συνήθως άτομα τρίτης ηλικίας που έχουν ελεύθερο χρόνο και σταθερό εισόδημα.

2. Στον τουρισμό χειμερινών σπορ. Η μορφή αυτή καλύπτει το σύνολο των τουριστικών δραστηριοτήτων που διεξάγονται στη διάρκεια του χειμώνα. Συγκεκριμένα καλύπτει τις δραστηριότητες εκείνες που εκδηλώνονται σε ορισμένο γεωγραφικό χώρο και για την ακρίβεια συνήθως σε ορεινές περιοχές, σε συνδυασμό πάντα με ορισμένες κλιματολογικές συνθήκες που πλησιάζουν τους 0 βαθμούς Κελσίου ή και κάτω

από το 0 (χιόνι, πάγος κτλ). Τα άτομα που κάνουν αυτής της μορφής τον τουρισμό, συνδέονται αποκλειστικά με χειμερινά σπορ και με συναφείς προς αυτά δραστηριότητες. Πρόκειται δε, για μια ευρύτερη γκάμα υψηλής εισοδηματικής στάθμης. Ο τουρισμός χειμερινών σπορ είναι μια δυναμική μορφή τουρισμού που προσπαθούν να αναπτύξουν οι χώρες στα πλαίσια της προσπάθειάς τους να διαφοροποιήσουν το τουριστικό τους προϊόν, και με αυτό τον τρόπο να αξιοποιήσουν και να εκμεταλλευθούν τους αδρανείς μήνες.

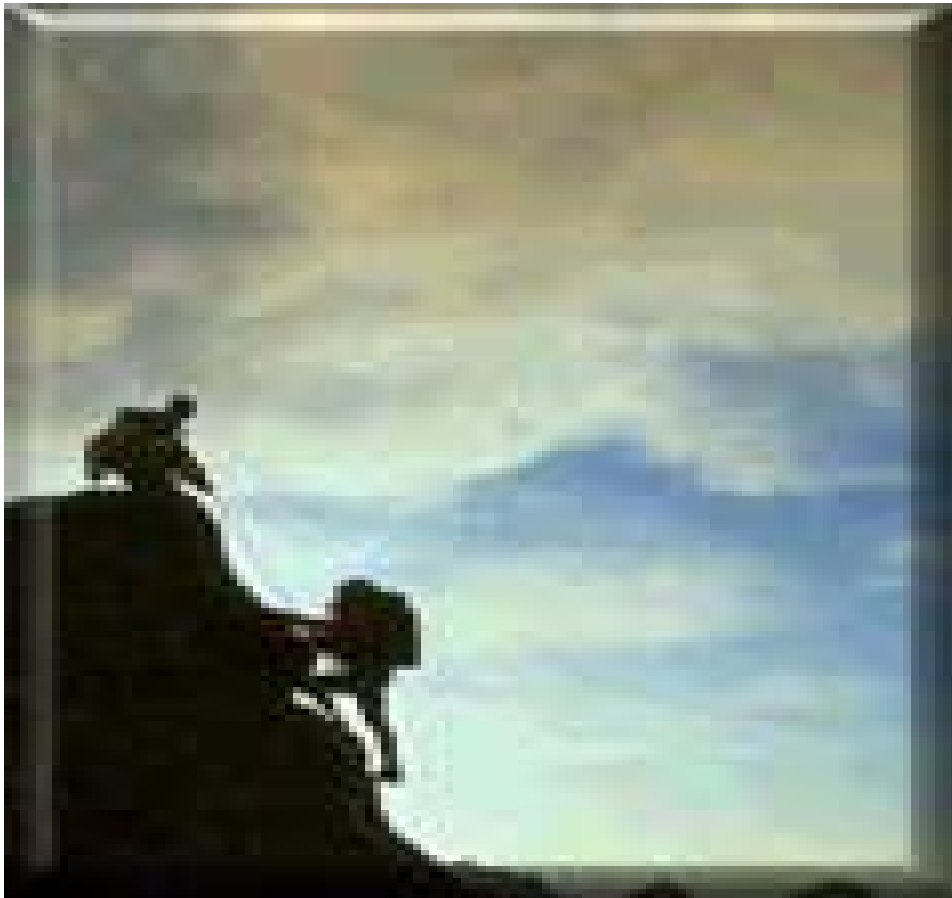
3. Στον ορεινό τουρισμό ο οποίος παρουσιάζει ορισμένες ομοιότητες με τον τουρισμό χειμερινών σπορ αλλά σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να ταυτιστεί με αυτόν. Συγκεκριμένα δεν έχει χρονικούς περιορισμούς εκδήλωσης και αναφέρεται στο σύνολο των δραστηριοτήτων υπαίθριας αναψυχής και τουρισμού και εκδηλώνεται αποκλειστικά και μόνο στις ορεινές περιοχές των χωρών που επιθυμούν να αναπτύξουν αυτής της μορφής τον τουρισμό.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Βασικός στόχος του οδοιπορικού τουρισμού είναι να σέβεται και να αξιοποιεί το περιβάλλον. Η μορφή αυτή του τουρισμού ήταν αναξιοποίητη στη χώρα μας, ενώ έχει αναπτυχθεί σε άλλες χώρες, χωρίς τον πλούτο του φυσικού περιβάλλοντος της δικής μας χώρας.

Ο οδοιπορικός τουρισμός διακρίνεται σε: Απλός και Ορεινός. Στην πρώτη κατηγορία η ελάχιστη διανυόμενη απόσταση είναι 5χλμ, και πραγματοποιείται σε εδάφη με μικρή κλίση (χωρίς μεγάλη

υψομετρική διαφορά) και ελαφρύ εξοπλισμό.

Στην δεύτερη κατηγορία η απόσταση των 15-20 χλμ πορείας αποτελούν τον κανόνα. Ο εξοπλισμός είναι εξειδικευμένος και ιδιαίτερα την χειμερινή περίοδο επιβάλλεται να είναι ο κατάλληλος.

Ο πλούτος του φυσικού μας περιβάλλοντος ευνοεί την καλλιέργεια και ανάπτυξη αυτής της μορφής τουρισμού. Τα μονοπάτια των βουνών μας έχουν μια ξεχωριστή ομορφιά και παρουσιάζουν έντονο οικολογικό και ιστορικό ενδιαφέρον. Η Ελλάδα άργησε να δημιουργήσει ολοκληρωμένο δίκτυο αυτοκινητοδρόμων, πέραν των βασικών οδικών αρτηριών που διέσχιζαν τη χώρα. Μέχρι τότε η επικοινωνία πραγματοποιούνταν κυρίως μέσω των μονοπατιών. Οι πρώτες προσπάθειες για την ανάπτυξη του οδοιπορικού τουρισμού, έγιναν με την πρωτοβουλία ανθρώπων του επιστημονικού και πνευματικού κόσμου στα τέλη του περασμένου αιώνα, κυρίως με την ίδρυση του 'Ομίλου Πεζοπόρων' και του 'Οδοιπορικού Συνδέσμου'

αργότερα, έχοντας φτάσει σήμερα στο σημείο με διάφορες χρηματοδοτήσεις και από διάφορους φορείς (δήμους, ορειβατικούς συλλόγους, ιδιώτες κτλ) .

Κάποια από τα παλιά μονοπάτια που υπήρχαν να έχουν συντηρηθεί και αναβιώσει. Σηματοδοτήθηκαν μεγάλα τμήματά τους σε όλη την Ελλάδα, δημιουργώντας ένα ευρύ δίκτυο συνολικού μήκους 35.000 χλμ.

Παρ' όλα αυτά η ανάπτυξη του οδοιπορικού τουρισμού εξακολουθεί να είναι στη χώρα μας αρκετά περιορισμένη.

ΕΚΔΡΟΜΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Με τον όρο εκδρομικός τουρισμός, εννοούμε την μετακίνηση ατόμων από τόπο σε τόπο, πάντοτε μέσα σε περιορισμένη ακτίνα και διάρκεια όχι μεγαλύτερη των 24 ωρών, με σκοπό την ψυχαγωγία και ταυτόχρονα την ικανοποίηση εκπολιτιστικών σκοπών.

Η έως τώρα ανάπτυξή του οφείλεται στα εκδρομικά σωματεία της χώρας μας, τα οποία ταυτόχρονα υπήρξαν και οι θεμελιωτές του εσωτερικού τουρισμού. Το πρώτο εκδρομικό σωματείο δημιουργήθηκε στην Αθήνα με το όνομα ' Ο Όμιλος Εκδρομών'. Το 1925 δημιουργείται το πρώτο επαρχιακό σωματείο 'Όμιλος Εκδρομέων Λαρίσης'.

Η ανάπτυξη του εκδρομικού τουρισμού συνέβαλλε όχι μόνο στην ανάπτυξη του εσωτερικού τουρισμού στην Ελλάδα αλλά και στην ανάπτυξη διάφορων τουριστικών εκδηλώσεων (π.χ. Φεστιβάλ Αρχαίου Δράματος), αναπαραστάσεις και αναβιώσεις τοπικών εθίμων, οργάνωση μέσων διαμονής τουριστών (camping, ξενώνες κ.α)

Εδώ μπορούμε να εντάξουμε και τον Σχολικό Εκδρομικό τουρισμό ο οποίος ειδικά τα τελευταία χρόνια γνωρίζει τεράστια ανάπτυξη και έχει καθιερωθεί, και φυσικά βοηθάει στην επαφή των ατόμων με τις διάφορες μορφές τουρισμού από πολύ μικρή ηλικία.

ΘΗΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.

Στη χώρα μας ο θηραματικός τουρισμός δεν έχει αναπτυχθεί ιδιαίτερα, γιατί υπάρχει αδυναμία όσον αφορά την αποτελεσματική προστασία της θηραματικής πανίδας. Αντίθετα θα πρέπει να ληφθούν μέτρα διαφύλαξης και προστασίας της πανίδας της χώρας μας και κυρίως των άγριων ειδών αυτής που τείνουν να εξαφανιστούν.

Μεγάλο πρόβλημα σ' αυτόν τον τομέα είναι το φαινόμενο των λαθροκυνηγών. Χρειάζεται να ληφθούν αυστηρά μέτρα αστυνόμευσης, ώστε να προστατεύουν τα ζώα και να υπάρξει η απαραίτητη οικολογική ισορροπία.

Τα ανασχετικά μέτρα του κυνηγιού όπως ο περιορισμός των κυνηγετικών περιόδων, των περιοχών, των κυνηγετικών ειδών, θα βοηθήσουν στην βελτίωση της κατάστασης.

Παράλληλα όμως ο θηραματικός τουρισμός, μπορούμε να πούμε, ότι υποβοηθείται από την ίδρυση καταφυγίων που πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία του ΕΟΤ και του Υπουργείου Γεωργίας.

ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ (ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ)

Ο Αγροτουρισμός είναι μια ήπια μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και πολυδραστηριότητας στον αγροτικό χώρο, με την οποία

ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να γνωρίσει τις αγροτικές περιοχές, τις αγροτικές ασχολίες, τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή κουζίνα και την καθημερινή ζωή των κατοίκων. Τα πολιτιστικά στοιχεία και τα αυθεντικά χαρακτηριστικά του χώρου αυτού, με σεβασμό προς το περιβάλλον και την παράδοση.

Απευθύνεται σε όλους όσους θέλουν να περάσουν τις διακοπές τους σε αγροτικά σπίτια της ελληνικής υπαίθρου και να ζήσουν από κοντά την ζεστασιά, την φιλοξενία, την απλότητα και την ηρεμία των ανθρώπων που ζουν σ' αυτές τις περιοχές της χώρας μας.

Λέγεται ότι τα άτομα που επιλέγουν αυτή την εναλλακτική μορφή τουρισμού αναζητούν στις διακοπές τους την "φόρμουλα" των 3Φ. (Φύση-Φιλία-Φιλοξενία) και απορρίπτουν ή δεν νιώθουν να τους εκφράζει εκείνη των 3S (Sun-Sea-Sand) του μαζικού τουρισμού, 'όπως έχει εξελιχθεί στις μέρες μας.

Τα άτομα αυτά έχουν τις περισσότερες φορές συγκεκριμένα ενδιαφέροντα και είναι ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένα στα περιβαλλοντικά και κοινωνικά προβλήματα.

Στη χώρα μας, ο αγροτουρισμός ως συγκροτημένη εναλλακτική μορφή τουρισμού, εμφανίζεται για πρώτη φορά το 1984 με την ίδρυση των πρώτων γυναικείων αγροτουριστικών συνεταιρισμών (Πέτρα Λέσβου, Αμπελάμα, Αράχοβα), ωθώντας έτσι και τις πρώτες προσπάθειες για την συγκράτηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο, την

δημιουργία θέσεων εργασίας, την προώθηση γεωργικών παραδοσιακών προϊόντων στην αγορά και φυσικά την ανάπτυξη αυτής της μορφής τουρισμού όλες τις εποχές του χρόνου, αμβλύνοντας έτσι το πρόβλημα της τουριστικής εποχικότητας.

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ

Ο τουρισμός για την 3^η ηλικία, όπως και κάθε ειδική μορφή τουρισμού, έχει ιδιαιτερότητες που είναι απαραίτητο να ελεγχθούν. Τα μετακινούμενα άτομα που ανήκουν στην 3^η ηλικία έχουν ειδικές ανάγκες και επομένως χρειάζονται ειδικές υπηρεσίες.

Χρειάζονται οι εγκαταστάσεις να αποκτήσουν ανάλογο εξοπλισμό για την εξυπηρέτηση της ειδικής αυτής πελατείας. Είναι απαραίτητο να θεσπιστούν ειδικές προδιαγραφές που θα πρέπει να έχουν τα νεοαναγειρόμενα ξενοδοχεία.

Μπορεί όλα αυτά σύμφωνα με τις υπάρχουσες συνθήκες να ακούγονται ακατόρθωτα, θα πρέπει να λάβουμε όμως υπόψη μας τα αποτελέσματα έρευνας του Ι.Τ.Ε.Π. (Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων), βάση της οποίας το έτος 2000 περίπου 3 εκατ. Τουρίστες ηλικίας από 55 ετών και άνω, ήρθαν στην χώρα μας, και το έτος 2010

Αναμένεται να έρθουν 4,7 εκατ. Επομένως, τα ταξίδια των ηλικιωμένων σε αντίθεση με τις πληθυσμιακές εξελίξεις, θα αυξάνονται με ρυθμό 4,8% ετησίως. Έτσι, ο συνολικός πληθυσμός αναμένεται να μειωθεί, ενώ τα ταξίδια των ηλικιωμένων αναμένεται να αυξηθούν σε πολύ σημαντικό βαθμό. Κάτι που θα πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπόψη μας. Η χώρα μας προσφέρεται για τουρισμό 3^{ης} ηλικίας. Διαθέτει υπέροχες δασώδεις περιοχές με ομαλά μονοπάτια για άνετους

και ξεκούραστους περιπάτους, όμορφες τοποθεσίες με ιαματικά λουτρά, θρησκευτικούς χώρους, ιστορικές τοποθεσίες που συγκινούν και προσελκύουν ιδιαίτερα τα άτομα 3^{ης} ηλικίας.

Είναι μια μορφή τουρισμού απαραίτητα και για ανθρωπιστικούς λόγους και όχι μόνο για οικονομικούς. Γι' αυτό άλλωστε εντάσσεται και στο πρόγραμμα κοινωνικού τουρισμού.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ-ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Ο ΝΟΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

Βρίσκεται στη νότια γωνιά της Δυτικής Μακεδονίας, είναι ο νεότερος και ένας από τους πιο ορεινούς νομούς της χώρας μας. Έχει έκταση 2.290 τετ.χιλμ και ο πληθυσμός του, σύμφωνα με την απογραφή του 2001, είναι 37.947 κάτοικοι.

Δείχνει να ζει από την νεολιθική εποχή, και αποτελούσε τμήμα της αρχαίας Άνω Μακεδονίας. Το ανατολικό τμήμα του νομού υπαγόταν στην Ελίμεια, ενώ το δυτικό στην Τυμφαία. Τη σημαντικότερη θέση που κατείχε ο νομός κατά την αρχαιότητα μαρτυρούν οι δεκάδες θέσεις που εντοπίστηκαν, και χρονολογούνται από την αρχαιότερη νεολιθική περίοδο, έως και τα Βυζαντινά χρόνια. Ακολουθούν τα δύσκολα χρόνια της τουρκοκρατίας, όπου οι κυνηγημένοι από τους Τούρκους Χριστιανοί, καταφεύγουν εδώ στα δύσβατα μονοπάτια της Πίνδου.

Μετά τους Βαλκανικούς πολέμους, ολοκληρώνεται η αποχώρηση των μουσουλμάνων και η εγκατάσταση των Ελλήνων της Μικράς Ασίας, κυρίως στα χωριά των Βεντζιών. Στις αρχές της κρίσιμης δεκαετίας του 40, οι κοιλάδες της Πίνδου, συνταράσσονται από τις

συμπλοκές της βίαιης Ελληνοϊταλικής σύρραξης που ακολουθούνται από εμφύλιες αναταραχές. Στα 1961 τα Γρεβενά σχηματίζουν τον νεότερο νομό της χώρας.

Είναι ένας κατ' εξοχήν αγροτικός και κτηνοτροφικός νομός που παρ' όλα αυτά αποτελεί πρόκληση για τουριστική ανάπτυξη λόγω του αλπικού και πεδινού τοπίου, αλλά διαθέτει σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα όσον αφορά στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

Η ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

Πρωτεύουσα του ομώνυμου νομού είναι η πόλη των Γρεβενών που βρίσκεται σε ύψος 534 μ. ανατολικά της Βόρειας Πίνδου, ανάμεσα στις κοιλάδες του Αλιάκμονα και του Βενέτικου, και είναι χτισμένη στις όχθες του Γρεβενίτη

παραπόταμου του Αλιάκμονα.

Πρώτη φορά ως πόλη αναφέρονται από τον αυτοκράτορα του Βυζαντίου Κωνσταντίνο

Πορφυρογέννητο, στον κατάλογο των πόλεων της Μακεδονίας ως Γρίβανα, αλλά το κείμενο της Βόννης τα αναφέρει ως Πρίβανα.

Τα Γρεβενά είναι το μεγαλύτερο οικονομικό κέντρο του νομού με μικρές βιομηχανίες και βιοτεχνίες επεξεργασίας ξύλου, γαλακτοκομικών προϊόντων και υφαντουργίας.

Σήμερα, ακολουθούν μια αναπτυξιακή πορεία με έργα υποδομής και με τουριστική αξιοποίηση, δίνοντας έμφαση στην πανέμορφη αλπική φύση. Η αναπτυξιακή αυτή πορεία, ενισχύεται με τις διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις, τις θρησκευτικές τελετές, καθώς και τα μοναδικά ήθη και έθιμα της περιοχής

Ο ΝΟΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

Με ρίζες το αρχαίο κρατίδιο της Ορεστιάδας, με όνομα υιοθετημένο από τον Μακεδόνα γιο του Δία Κάστορα, και πλούσια Βυζαντινή και μεταβυζαντινή κληρονομιά ο νομός Καστοριάς ζει σε μέσο υψόμετρο 774μ. Η έκτασή του φτάνει τα 1720τ.μ. ενώ ο πληθυσμός του, σύμφωνα με την απογραφή του 2001, ανέρχεται στους 53.483 κατοίκους.

Από αυτή την περιοχή, δηλαδή το αρχαίο μακεδονικό κράτος της Ορεστιάδας (όπου ζούσαν οι αρχαίοι Όρεστες έχοντας ως πρωτεύουσά τους το Άργος Ορεστικό), οι Μακεδόνες βασιλείς άρχισαν να ενώνουν τα μικρά κράτη και δημιούργησαν το μεγάλο μακεδονικό κράτος που είχε σαν πρωτεύουσα τις Αιγές (Βεργίνα) και αργότερα την Πέλλα.

Στην Ρωμαϊκή περίοδο η Καστοριά είχε την ίδια τύχη με την υπόλοιπη Μακεδονία, όμως απέκτησε δόξα στους Βυζαντινούς χρόνους όπου θεωρήθηκε η πόλη της βυζαντινής αρχιτεκτονικής.

Αναπτύχθηκε και έγινε ένα σπουδαίο θρησκευτικό, εμπορικό,

καλλιτεχνικό και στρατιωτικό κέντρο.

Είχε ενεργό ρόλο στην προετοιμασία της επανάστασης του 1821 όπου συμμετείχε με ξεχωριστό σώμα μαχητών καθώς και στα ίδια τα επαναστατικά κινήματα ενάντια στον τούρκικο ζυγό.

Μετά από τον μακεδονικό αγώνα ενάντια σε Τούρκους και Βούλγαρους ενώνεται με την ελεύθερη Ελλάδα το 1912. Αποκορύφωμα της ένοπλης δράσης του νομού θεωρείται το ολοκαύτωμα της Κλεισούρας.

Στην εποχή μας, την μεγαλύτερη θα λέγαμε, συμβολή στο εισόδημα των κατοίκων της περιοχής αλλά και στην οικονομική ανάπτυξη του νομού, έχει η παραγωγή και εμπορία γούνας. Τέχνη που υπήρξε βέβαια, ήδη από την βυζαντινή εποχή. Επιπλέον ο νομός διατηρεί μια μοναδική ομορφιά άγριας ορεινής φύσης και διαθέτει αξιόλογη τουριστική υποδομή που καλύπτει τις ανάγκες και του πιο απαιτητικού επισκέπτη.

Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

Η ομώνυμη πρωτεύουσα του νομού είναι χτισμένη στην όχθη και στην χερσόνησο που εισέρχεται στην γραφική λίμνη της Καστοριάς, σε

υψόμετρο 600μέτρων. Το όνομά της εκτός από την εκδοχή της μυθολογίας, λέγεται ότι το πήρε από τους πολλούς κάστορες που υπήρχαν στην λίμνη την εποχή που ο Ιουστινιανός έχτισε και οχύρωσε στα ερείπιά της την πόλη που υπάρχει μέχρι σήμερα.

Η Καστοριά θεωρείται μια από τις πιο όμορφες, παραδοσιακές και μαγευτικές πόλεις της Ελλάδος, με πλούσια ιστορία και κυρίως στοιχεία του Βυζαντινού πολιτισμού.

Τα τείχη, οι πάνω από 75 βυζαντινές εκκλησίες και φυσικά τα μοναδικά στην αρχιτεκτονική παραδοσιακά αρχοντικά, δένονται άρρηκτα με την σύγχρονη πόλη και το πανέμορφο φυσικό περιβάλλον. Με δεσπόζουσα θέση φυσικά, την μοναδική λίμνη της Καστοριάς, τα ζεστά καλοκαίρια και οι κρύοι χειμώνες, δημιουργούν την ιδανική ατμόσφαιρα, ώστε ο επισκέπτης να επιδοθεί σε διάφορες δραστηριότητες σχετιζόμενες με σχεδόν κάθε μορφή τουρισμού.

Ο ΝΟΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ

Θα μπορούσε να θεωρηθεί ο νομός της φυσικής ισορροπίας και της αρμονικής συνύπαρξης. Βρίσκεται στο βορειοδυτικό άκρο της Ελλάδος και τα σύνορά του με την Αλβανία και την Γιουγκοσλαβία είναι υδάτινα.

Το αρχαίο της όνομα είναι 'Λυγκιστής' και τα πολλά αρχαιολογικά ευρήματα-οικισμοί μαρτυρούν την ύπαρξή της από την νεολιθική εποχή έως και την Ρωμαϊκή και την Βυζαντινή εποχή. Το κρατίδιο παρ' όλο το μικρό του μέγεθος ήταν ιδιαίτερα ισχυρό από τον 5^ο αιώνα π.Χ. και διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στα γεγονότα του λεγόμενου πελοποννησιακού πολέμου στον βορειοελλαδικό χώρο.

Ο νομός της Φλώρινας εμφανίζεται στο κέντρο των ιστορικών γεγονότων κατά τον 10^ο αιώνα όταν ο Σαμούηλ δημιουργεί ξανά το βουλγαρικό κράτος με έδρα την Πρέσπα στην αρχή και αργότερα την Αχρίδα.

Στα πρώτα χρόνια της τουρκοκρατίας παρατηρείται έντονος μοναχισμός στην Πρέσπα όπως μαρτυρούν τα πολλά ασκητάρια και τα μοναστήρια της περιοχής (Πορφύρα, Ελεούσα, Ανάληψη,

Μεταμόρφωση). Μέσα στην αναρχία που επικρατούσε στα χρόνια της τουρκοκρατίας πολλοί Χριστιανικοί πληθυσμοί για να γλιτώσουν από τις λεηλασίες των τουρκαλβανών κατέφυγαν για ασφάλεια στα ορεινά. Από τις μετοικεσίες αυτές ιδρύθηκαν πολλοί ορεινοί οικισμοί, κατοικήθηκαν από Ηπειρώτες και το κύριο επάγγελμά τους ήταν χτίστες. Το 1865 ιδρύεται η ‘Νέα Φιλική Εταιρεία’ όπου επί είκοσι χρόνια εργάστηκε μυστικά και μνήθηκαν σ’ αυτήν απλοί καθηγητές μέχρι απλοί χωρικοί.

Η παρουσία του νομού Φλώρινας στις μέρες μας είναι εξίσου έντονη, διότι οι πλούσιες εναλλαγές των τοπίων που παρουσιάζει μορφολογικά τουλάχιστον ο νομός, τον έχουν βοηθήσει να κάνει τα τελευταία χρόνια σημαντικά βήματα στον τριτογενή τομέα, όπου έχει παρατηρηθεί ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού, με αιχμή του δόρατος την περιοχή της Πρέσπας και την πρωτεύουσα του νομού. Την Φλώρινα.

Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ

Η Φλώρινα ως πρωτεύουσα του νομού, είναι το κέντρο της διοίκησης και διαθέτει όλα τα χαρακτηριστικά μιας σύγχρονης επαρχιακής πόλης που η βασική της οικονομία στηρίζεται στην αγροτική παραγωγή και τον τουρισμό.

Η πλούσια ζωντανή παράδοση και το υψηλό καλλιτεχνικό επίπεδο των Φλωριναίων προίκισαν την πόλη με θαυμάσια κτίρια νεοκλασικής και μακεδονικής αρχιτεκτονικής.

Το κέντρο της πόλης είναι γενικά πυκνό και εδώ βρίσκονται οι σημαντικότεροι εμπορικοί και επιχειρηματικοί πυρήνες. Οι περίπατοι στην πόλη των ζωγράφων, των

γλυπτών, και των ποιητών αποκαλύπτουν άφοβα τις κρυμμένες ομορφιές αυτής της μακεδονικής γωνιάς

Ο ΝΟΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ

Η εναλλαγή του ορεινού με το πεδινό. Βουνά, υψίπεδα, εύφορες πεδιάδες, ο Αλιάκμονας ποταμός και η τεχνητή λίμνη του Πολυφύτου.

Με την αρχαία πόλη της Αιανής να δείχνει το προϊστορικό παρελθόν της περιοχής με ηπειρωτικό χειμώνα, χιόνια και γραφικά χωριά, με την ενεργειακή καρδιά της Ελλάδας στην Πτολεμαίδα.

Με 150,000 κατοίκους που μαζεύουν κρόκο, δημιουργούν ξυλόγλυπτα έργα, κατεργάζονται γούνα, βγάζουν το περίφημο λευκό μάρμαρο στο Τρανόβαλτο και μπορούν να σας προσφέρουν καταπληκτικό τσίπουρο και κρασί.

Είναι ο μεγαλύτερος νομός της Δυτικής Μακεδονίας έχοντας εδαφική έκταση 3,562τ.χλμ και πληθυσμό 155,324 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 2001. είναι κατάσπαρτος από αρχαιολογικούς

χώρους, ιστορικά μνημεία και πόλεις γεμάτες ζωή και κίνηση με μεγάλη ανάπτυξη στο εμπόριο και την εκμετάλλευση του λιγνίτη.

Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΚΟΖΑΝΗΣ

Η ομώνυμη πόλη-πρωτεύουσα του νομού, είναι χτισμένη στο οροπέδιο που σχηματίζουν τα όρη Βούρινος- Άσκιο –Βέρμιο σε υψόμετρο 720μ.

Η θέση της ως βασικός συγκοινωνιακός κόμβος ανάμεσα στην Ήπειρο, την Θεσσαλία και την Κεντρική Μακεδονία την καθιστά σπουδαίο εμπορικό κέντρο.

Η ιστορία της ξεκινάει από τους προϊστορικούς χρόνους όταν στην θέση της σημερινής πόλης υπήρχαν μεμονωμένοι οικισμοί, ενώ η ανάπτυξή της τοποθετείται από την αρχαϊκή – κλασσική ως τη ρωμαϊκή εποχή. Στις αρχές του μεσαίωνα η πόλη έμεινε ουσιαστικά ακατοίκητη, μετά όμως από την μάχη του Κοσσυφοπεδίου (1389) πολλοί κυνηγημένοι Ηπειρώτες, που ήρθαν εδώ και δημιούργησαν τον πρώτο οικιστικό πυρήνα, πλαισιώθηκαν αργότερα και από άλλους κατοίκους.

Το 1450 είχε δημιουργηθεί πια ένα οργανωμένο γεωκτηνοτροφικό χωριό που πήρε αρχικά το όνομα Κόσδιανη ή Κόζιανη και αργότερα ονομάστηκε Κοζάνη. Το 1664 θεμελιώνεται ο καθεδρικός ναός του Αγίου Νικολάου, προστάτη της πόλης. 4 χρόνια αργότερα συστήνεται η πρώτη σχολική βιβλιοθήκη της Κοζάνης με σπάνια χειρόγραφα, έντυπα και βιβλία και την περίφημη χάρτα του Ρήγα Φεραίου.

Η νίκη του ελληνικού στρατού στη μάχη του Σαρανταπόρου (9 Οκτωβρίου) και στα στενά 'Πόρτες' (10 Οκτωβρίου) έφερε στην πόλη της Κοζάνης την πολυπόθητη ελευθερία στις 11 Οκτωβρίου 1912 μετά από δουλεία 523 χρόνων.

Μετά τους Βαλκανικούς πολέμους και τον 2^ο παγκόσμιο πόλεμο, η εξέλιξη της πόλης της Κοζάνης ήταν ραγδαία με την ανάπτυξη διάφορων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Διαθέτοντας πολλούς σημαντικούς τουριστικούς πόρους για τους οποίους γίνονται προσπάθειες να αξιοποιηθούν ορθολογικά, δίνει και μια ώθηση στις υπηρεσίες του τουριστικού τομέα.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ-ΥΠΑΡΧΟΥΣΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ
ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ- ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΑΜΕΣΑ
ΣΧΕΤΙΖΟΜΕΝΕΣ ΜΕ ΤΟΝ ΟΡΕΙΝΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

ΓΡΕΒΕΝΑ

Ο νομός Γρεβενών, είναι ένας κατ' εξοχήν αγροτικός και κτηνοτροφικός νομός που όμως χάρη στο αλπικό και πεδινό τοπίο του αποτελεί πρόκληση για τουριστική ανάπτυξη και ειδικά όσον αφορά τον ορεινό τουρισμό.

Σημαντικότερος πόλος έλξης του νομού είναι το **χιονοδρομικό κέντρο της Βασιλίτσας**, που βρίσκεται σε απόσταση 45χλμ και σε υψόμετρο 1,750μ από την πόλη των Γρεβενών πάνω από το χωριό Σμίξη.

Διαθέτει ένα συρόμενο αναβατήρα μήκους 1100μ και μεταφορικής ικανότητας 600ατόμων ανά ώρα, ένα διθέσιο εναέριο αναβατήρα μήκους 845,6μ και μεταφορικής ικανότητας 1400σκιέρ ανά ώρα, έναν τριθέσιο αναβατήρα μήκους 991,4 μ και μεταφορικής ικανότητας 1800σκιέρ ανά ώρα και τέλος ένα baby lift.

Οι αναβατήρες εξυπηρετούν 12 χιονοδρομικές πίστες. Για ξεχωριστές βραδινές εμπειρίες λειτουργεί φωτιζόμενη πίστα. Η υποδομή είναι πολύ καλή, καθώς ξενώνες και ενοικιαζόμενα δωμάτια που προσφέρονται για ήσυχες διακοπές σε μια πανέμορφη φύση, υπάρχουν σε όλα τα χωριά της γύρω περιοχής.

Τις τελευταίες δεκαετίες, η χιονοδρομία και το άθλημα του σκι, έγιναν εξαιρετικά δημοφιλή στην Ελλάδα, παρ' όλα αυτά, το σκι, όπως όλα τα σπορ, περικλείει κινδύνους. Γι' αυτό έχουν θεσπιστεί κάποιοι κανόνες από την Διεθνή Ομοσπονδία Χιονοδρομίας (F.I.S.) που αφορούν όλους τους χιονοδρόμους οι οποίοι πρέπει να τους γνωρίζουν και να τους σέβονται.

Στο χιονοδρομικό κέντρο της Βασιλίτσας, όπως και στα περισσότερα οργανωμένα κέντρα της χώρας μας, πέραν των γενικών πληροφοριών που μπορεί να πάρει ο κάθε επισκέπτης, δίνονται

πληροφορίες και στους χιονοδρόμους μέσω ενός φυλλαδίου όπου, οι πίστες παρουσιάζονται με συνεχή γραμμή και σε χρώμα που αντιστοιχεί στο βαθμό δυσκολίας της πίστας και οι χιονοδρομικές διαδρομές εμφανίζονται με διακεκομμένη γραμμή που την αποτελούν τελείες ή με συνεχή γραμμή χρώματος κίτρινου ή πορτοκαλί.

ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΒΑΛΙΑ ΚΑΛΝΤΑ

Ο εθνικός δρυμός της Βάλια Κάλντα (Ζεστής Κοιλιάδας στα Βλάχικα) είναι από τους σημαντικότερους της χώρας μας και έχει έκταση 129,350 στρέμματα. Ιδρύθηκε το 1966 με σκοπό την προστασία της πλούσιας πανίδας και χλωρίδας, ειδικότερα την

προστασία των αιωνόβιων "ρύμπολων" και "μαυρόπευκων" της περιοχής, ύστερα από ενέργειες της Φιλοδοσικής Ένωσης Αθηνών.

Ο πυρήνας έχει έκταση 33,600 στρέμματα και αποτελείται από την κοιλάδα Βάλια Κάλντα (στα 1,200μ..) και τις πλαγιές των γύρω κορυφών Φλέγγα (2,159μ.),

Αυτιά (2,082μ.), Αυγό(2,177μ.). βρίσκεται στα νότια του χωριού Περιβόλι Γρεβενών και θεωρείται από τους πιο σπουδαίους προορισμούς όσον αφορά τον οικολογικό – φυσιολατρικό τουρισμό, αφού δίνει καταφύγιο σε σπάνια είδη πανίδας και χλωρίδας (αρκούδες, ζαρκάδια, σκίουρους, αετοί, γύπες, πέστροφες κ.α.)

Το τοπίο είναι εκπληκτικό. Πυκνά δάση σκεπάζουν τον δρυμό από μαύρη και λευκόδερμη πεύκη, ψυλόκορμες οξιές και δασική πεύκη (κοκκινόπευκα), η οποία αποτελεί πολύτιμο είδος για την περιοχή δεδομένου ότι είναι το νοτιότερο όριο εξάπλωσής της στην Βαλκανική.

Κυρίαρχος τούτης της άγριας φύσης είναι το Αρκουδόρεμα στα νερά του οποίου βρίσκουν καταφύγιο οι βίδρες και δύο είδη πέστροφας. Οι βαθιές χαράδρες, οι ψιλές κορυφές και οι γκρεμοί εναλλάσσονται σχηματίζοντας ένα άγριο προφίλ που αποθεώνεται πάνω στις μικρές λίμνες της Φλέγγας

Διαδρομές πεζοπορίας:

Περιβόλι - Βάλια Κάλντα – Φλεγγα - Μηλιά Μετσόβου (11ώρες)

Βάλια Κάλντα – Αυγό κορυφή2177 – Βουβούσα Ηπείρου (3 ώρες και 30 λεπτά)

(Ίδρυση: Β.Δ. 487/12-5-1966 {Φ.Ε.Κ. 120 Α/66}

Κανονισμός Λειτουργίας: Υ.Α. 165054/2865/16-8-1985{Φ.Ε.Κ. 589 Β/85})

«Εδώ στην μυριόχαρη γωνιά της Γρεβενιώτικης γης που οι βλάχοι την ονομάζουν Βάλια Κάλντα, μη σε τρομάζει η σιωπή. Όλα έχουν λόγια. Σκύψε να αφουγκραστείς την πέτρα, το άγριο πάφλασμα και το υπερκόσμιο βουητό του Αρκουδορέματος που βιαστικό τρέχει να συναντήσει τον Αώο, τον αγέρα που μιλάει ψιθυριστά στα λευκόδερμα πεύκα και στις οξιές. Εδώ οι εποχές, κάθε μια στον καιρό της, κατεβάζουν χρώματα που ξεκουράζουν τον νου και την ψυχή από την συνήθεια της πόλης και τις φθαρμένες εικόνες της ζωής»

ΒΕΝΕΤΙΚΟΣ

Ο Βενέτικος, παραπόταμος του Αλιάκμονα και οι μικρότεροι παραπόταμοί του τροφοδοτούνται από το μεγαλύτερο ορεινό συγκρότημα της Δυτικής Μακεδονίας που σχηματίζεται από τους ορεινούς όγκους του Σμόλικα, της Βασιλίτσας, του Όρλιακα και της Βάλια Κάλντα.

Η ύπαρξη
του μεγαλύτερου
και
πολυδρότερου
ποτάμιου δικτύου
σ' όλη την

Δυτική Μακεδονία, σε συνδυασμό με την γεωγραφική θέση της περιοχής, ανάμεσα σε Μακεδονία και Ήπειρο, άρα και με την διέλευση σημαντικών δρόμων, επέβαλε την ζεύξη των ποταμών με γεφύρια από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας.

Είναι μια περιοχή, η οποία προσφέρεται για ορεινή πεζοπορία (trekking) και ποτάμια σπορ (καγιάκ κτλ) τα οποία μπορούν να αναπτυχθούν εφ' όσον ο χώρος με τα πολλά γεφύρια, κυρίως κατά μήκος του Βενέτικου, βρίσκεται πάνω στις διαδρομές από τα Γρεβενά προς τις τουριστικά ενδιαφέρουσες περιοχές μεγάλου υψομέτρου. Όσο αναφορά το καγιάκ – αφού αυτό είναι ο βασιλιάς των δραστηριοτήτων στην περιοχή – πραγματοποιούνται κυρίως δύο διαδρομές. Η πρώτη είναι αυτή που ξεκινάει από την γέφυρα του Μοναχητίου και διασχίζει την πλούσια κοιλάδα καταλήγοντας στην γέφυρα του Σπανού. Στην διάρκεια της διαδρομής συναντάμε τέσσερα πέτρινα γεφύρια από την εποχή της τουρκοκρατίας.

Μήκος – διάρκεια διαδρομής: 15χλμ -2 ½ ώρες

Βαθμός δυσκολίας: 3 (για αρχάριους και προχωρημένους)

Κατάλληλη εποχή: από Νοέμβριο έως Μάιο

Η δεύτερη, είναι μια διαδρομή με έντονη την παρουσία κροκαλογεννών πετρωμάτων (παρόμοια με των Μετεώρων) και πλούσια ποικιλία πουλιών (κορμοράνους, μαυροπελαργούς και ερωδιούς)

Κατάλληλη για τα πρώτα βήματα του rafting.

Μήκος – διάρκεια διαδρομής: 8χλμ – 2 ώρες

Βαθμός δυσκολίας: 2 (για αρχάριους)

Κατάλληλη εποχή: από Οκτώβριο έως Ιούνιο.

ΔΕΣΚΑΤΗ

Στα όρια των νομών Γρεβενών – Λαρίσης και σε υψόμετρο 860μ είναι χτισμένη η δεύτερη πόλη του νομού, η Δεσκάτη, που η ιστορία της αρχίζει από το 1454 με την ονομασία Ντισκάτα. Είναι μια πόλη, και γενικότερα μια περιοχή, που ενδείκνυται για πεζοπορία – περιήγηση αλλά και για ορειβασία στα γύρω βουνά, καθώς υπάρχει καταφύγιο. Ενδείκνυται επίσης για θρησκευτικό τουρισμό αφού οι εκκλησίες και τα μοναστήρια είναι διάσπαρτα με σπουδαιότερο το μικρό μοναστήρι της Παναγίας, κτισμένο από τους βυζαντινούς χρόνους, αλλά σήμερα ερειπωμένο, παρ' όλες τις αξιόλογες τοιχογραφίες που το κοσμούν.

Άλλο ιστορικό μοναστήρι είναι αυτό της Ζαβόρδας το οποίο ιδρύθηκε από τον άγιο Νικάνορα το 1543. στην ακμή του ήταν σταυροπηγιάκo, υπαγόταν δηλαδή στο πατριαρχείο, είχε μεγάλο πλούτο και έπαιξε σπουδαίο ρόλο στους απελευθερωτικούς αγώνες της Δυτικής Μακεδονίας. Και τέλος το θρυλικό ασκητάριο του Αγίου, το οποίο κουρνιάζει στην άγρια χαράδρα που σχηματίζει ο Αλιάκμονας, σε ένα κοίλωμα του απρόσιτου βράχου, όπου σώζεται ένας μικρός ναός αφιερωμένος στον Άγιο Γεώργιο και φυσικά θαυμάσιες τοιχογραφίες.

Αυτοί και άλλοι θησαυροί της θρησκευτικής και πολιτισμικής ιστορίας της περιοχής προσδοκούν στην προσέλκυση όλο και περισσότερων επισκεπτών και εκδρομέων.

ΓΡΕΒΕΝΙΩΤΙΚΗ ΠΙΝΔΟΣ

Είναι σε γενικές γραμμές τρεις συνεχόμενοι ορεινοί όγκοι με απέραντα δάση, πλούσια σε πανύψηλα δέντρα με ευθυτενείς κορμούς, με μεγάλες υγρές κοιλάδες και χιονοσκέπαστες από νωρίς το φθινόπωρο στρογγυλές κορυφές.

Η πανίδα χαρακτηρίζεται από την παρουσία των μεγάλων θηλαστικών, και η περιοχή αποτελεί το σημαντικότερο καταφύγιο για αυτά.

Σημαντική είναι και η ποικιλία των πουλιών, με αρκετούς εκπροσώπους στα είδη του δάσους.

Στα δροσερά και καθάρια νερά τω ορεινών ρεμάτων κολυμπάνε ακόμα πέστροφες, ενώ στις πολυάριθμες αλπικές λίμνες θα βρούμε τους παράξενους αλπικούς τρίτωνες.

Είναι με λίγα λόγια ο παράδεισος του φυσιολάτρη τουρίστα που θέλει να απολαύσει την πλούσια βλάστηση με σεβασμό κυρίως προς το περιβάλλον. Ο πολιτιστικός – μορφωτικός τουρισμός επίσης έχει πολλές ελπίδες ανάπτυξης στην περιοχή, αφού ο τόπος είναι διάσπαρτος από ιστορικά στοιχεία όπως γεφύρια, μοναστήρια, και περιοχές με ιστορική σημασία.

ΚΑΣΤΟΡΙΑ

ΒΙΤΣΙ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

Στην περιοχή του χωριού Οξυά στο Βίτσι, υπάρχει το χιονοδρομικό κέντρο Βιτσίου. Απέχει από την πόλη της Καστοριάς 22 χλμ, και ιδρύθηκε το 1979. Διαθέτει ένα συρόμενο αναβατήρα μήκους 1000 μ. με δυνατότητα εξυπηρέτησης 850 ατόμων ανά ώρα και ένα baby lift 11150 μ. Επίσης λειτουργεί σαλέ με εστιατόριο, καφετερία και μπαρ.

Οι πίστες είναι χαραγμένες μέσα σε πυκνό δάσος, έχουν κοινή αφετηρία και εξυπηρετούνται με το ίδιο lift (συρόμενο πιατάκι – βάση lift 1610μ.)

Η κεντρική πίστα είναι 10000μ, η πλευρική ΒΑ 2500μ, η πλευρική ΒΔ 1300μ, και από την κορυφή του χιονοδρομικού κέντρου η θέα είναι μοναδική.

Το υπόλοιπο ορεινό σύμπλεγμα του Βιτσίου, με τα πυκνά δάση οξιάς και την σπάνια χλωρίδα και πανίδα, είναι από τους πλέον ενδιαφέροντες προορισμούς του επισκέπτη του νομού Καστοριάς.

Η περιοχή έχει μείνει ανεπηρέαστη από την ανθρώπινη δραστηριότητα και διατηρεί την μοναδική ομορφιά της άγριας φύσης. Η περιοχή με την εξαιρετική γεωμορφολογία της και τους γραφικούς της οικισμούς προσφέρεται για περιπάτους και περιηγήσεις.

Το Βίτσι προστατεύεται σε εθνικό επίπεδο ως καταφύγιο θηραμάτων και αποτελεί ιδανικό βιότοπο για την απειλούμενη με εξαφάνιση αρκούδα.

Χιλιομετρικές αποστάσεις: από Αθήνα: 534χλμ, από Θεσσαλονίκη
222χλμ, από Πάτρα 476χλμ.

Σεζόν:2005 – 2006 (από 15-12-2005)

65ημέρες ανοικτό

77ημέρες κλειστό

0ημέρες αναστολή

Διαδρομές πεζοπορίας: Νυμφαίο – Περικοπή –Κορυφή 1867 (2 ώρες και
45 λεπτά)

Η ΛΙΜΝΗ ΤΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

Γύρω από την πόλη
απλώνεται η ομορφιά του
φυσικού τοπίου με την λίμνη,
που η εξωτερική της
επιφάνεια είναι 20χλμ. Το
εμβαδόν της φθάνει τα 28
τετρ. χλμ. και το βάθος της κατέρχεται μέχρι τα 8,3 μέτρα.

Η λίμνη της Καστοριάς, που έχει το όνομα Ορεστίδα, είναι ο
πολυτιμότερος θησαυρός της πόλης. Είναι το στολίδι της που το
απολαμβάνει ο επισκέπτης αλλά
και ο Καστοριανός, ως τόπο
αναψυχής και ως κέντρισμα
ρομαντισμού και αναπόλησης.

Στις ακτές της λίμνης
υπάρχουν αρκετές πλατείες και
πάρκα. Στους ειδικά
διαμορφωμένους αυτούς χώρους,
ο επισκέπτης έχει την δυνατότητα να περπατήσει σε λιθόστρωτες

διαδρομές και να θαυμάσει την μοναδική ομορφιά της λίμνης, όλες τις εποχές του έτους, καθώς και να περιηγηθεί μέσα σ' αυτή με δύο καράβια. Τα καράβια αυτά που ξεκινούν το ένα από την Καστοριά και το άλλο από το Μαυροχώρι, εκτελούν δρομολόγια περιήγησης στη λίμνη, στα οποία ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει την μοναδική φυσική ομορφιά του τοπίου και την ξεχωριστή χλωρίδα και πανίδα.

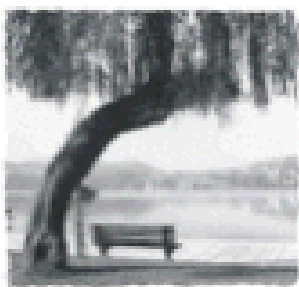
Η λίμνη της Καστοριάς θεωρείται μορφολογικά η ωραιότερη λίμνη

της Ελλάδος και έχει κηρυχθεί "Μνημείο Φυσικού Κάλλους" από το Υπουργείο Πολιτισμού. Η φυσική λεκάνη της λίμνης, η οποία περικλείεται από βουνά εξαιρετικής γεωμορφολογίας, αποτελεί έναν μοναδικό υδροβιότοπο.

Είναι ένας υγρότοπος μεγάλης σημασίας για τα υδρόβια αλλά και για τα αρπαχτικά πουλιά και χρησιμεύει ως περιοχή αναπαραγωγής, διατροφής και διαχείμασης

Συντηρεί πλούσια орνιθοπανίδα και περιλαμβάνει σπάνια και απειλούμενα είδη. Χαρακτηριστικότερα: Λαγγώνα, Ροδοπελεκάνους, Αργυροπελεκάνους, Χαλκόκοτα και πολλά άλλα.

Στην λίμνη υπάρχουν

πολλές ποσότητες πολλών ειδών ψαριών και προσφέρεται για ψάρεμα τόσο με τις παραδοσιακές βάρκες στα βαθιά νερά, όσο και με καλάμι στις ακρολίμνιες περιοχές. Στα νερά της λίμνης υπάρχουν ωάρια όπως τα γριβάδια, οι πεταλούδες, τα τσιρόνια κ.α. το ψάρεμα επιτρέπεται σχεδόν

όλη την διάρκεια του έτους εκτός από την περίοδο της αναπαραγωγής των ψαριών.

ΑΓΡΟΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟ – ΑΠΟΛΙΘΩΜΕΝΟ ΔΑΣΟΣ

Το κέντρο του αρχαίου κρατιδίου της Ορεστιάδας κατά τον Χάμμοντ, ήταν η πόλη του Αργούσ Ορεστικού. Σήμερα είναι μια πόλη που διατηρεί ένα μικρό κομμάτι από τον παλιό παραδοσιακό της εαυτό

Έχει μεγάλη παράδοση στην υφαντική τέχνη, αφού παράγει φλοκάτες, κιλίμια και υφάσματα άριστης ποιότητας.

Από το Άργος Ορεστικό, ο επισκέπτης έχει την δυνατότητα να γνωρίσει το νότιο τμήμα του νομού Καστοριάς, ξεκινώντας την επίσκεψή του για το χωριό Νόστιμο και το απολιθωμένο δάσος. Πρόκειται για μια σπάνια ομορφιά που δημιούργησε η φύση, ηλικίας 20.000.000 ετών και ένα από τα πιο αξιόλογα δάση της Ευρώπης.

Η αυλή του σχολείου στο χωριό Νόστιμο, το οποίο βρίσκεται σε υψόμετρο 900μ, έχει μετατραπεί σε μικρό πάρκο απολιθωμένων κορμών, ενώ μια αίθουσά του φιλοξενεί διάφορα εκθέματα, όπως θαλάσσια απολιθώματα, προϊστορικά εργαλεία, απολιθωμένο δόντι ελέφαντα και καρχαρία κ.α..

Η επιστροφή μπορεί να γίνει από το χωριό Ασπροκκλησιά και Αμμουδάρα, όπου υπάρχουν ιαματικά λουτρά με θεραπευτικές ιδιότητες.

ΔΙΣΠΗΛΙΟ

Στο νότιο τόξο της λίμνης της Καστοριάς, συναντάται το χωριό Δησπιλιό, την ιστορική σημασία του οποίου έφεραν στο φως ανασκαφές που ξεκίνησαν ήδη το 1932 υπό την εποπτεία του Α. Κεραμόπουλου.

Όταν η στάθμη της λίμνης άρχισε να υποχωρεί, σημαντικά τμήματα πασσαλόκτιστων κατοικιών έκαναν την εμφάνισή τους, φέρνοντας έτσι στην επιφάνεια έναν προϊστορικό λιμναίο οικισμό. Οι ανασκαφές του Κεραμόπουλου σταμάτησαν το 1940 ανακαλύπτοντας όμως έναν μεγάλο αριθμό λίθινων εργαλείων, καθώς και κομμάτια αγγείων. Το 1965 οι έρευνες συνεχίστηκαν ενώ κατά τα έτη 1992 – 1994 οι ανασκαφές έφεραν στο φως, εκτός από σκεύη και εργαλεία, τμήματα

πασάλων καθώς επίσης οστά και καρπούς δέντρων.

Οι ανακαλύψεις αυτές γνωστοποίησαν πολύτιμα στοιχεία για την ύπαρξη οργανωμένης ζωής στην λίμνη της Καστοριάς, μεταφέροντας

έτσι τον σύγχρονο άνθρωπο 7.000 χρόνια πριν. Τότε που μέσα από τα πασσαλόκτιστα σπίτια εντός ή εκτός της λίμνης ο νεολιθικός άνθρωπος έχτιζε πολιτισμό, θεμελιώνοντάς τον πάνω στην λάσπη. Τότε που ο κάτοικος του νεολιθικού Δησπιλιού ξεχνόταν στα γειτονικά δάση για την αναζήτηση της τροφής του, έχοντας ως εξοπλισμό του ένα μυτερό ακόντιο, ένα ξύλινο τσεκούρι, και μια δερμάτινη σφεντόνα με πήλινα βλήματα. Τότε που ο άνθρωπος, έχοντας έντονο το αίσθημα της επιβίωσης, χρησιμοποιούσε τα κέρατα των ζώων ως σκαλιστήρια για το όργωμα της γης, είχε κοκάλινα αγκίστρια και δίχτυα πλεγμένα από λινάρι, κατασκεύαζε τις βάρκες του από μεγάλους κορμούς δέντρων,

χρησιμοποιούσε το δέρμα των ζώων για να ζεσταθεί το χειμώνα, έφτιαχνε τσάπες από γερά κόκαλα αγελάδων και κατασκεύαζε χορδές για τα τόξα του από έντερα γουρουνιών

Στο Δισπηλιό Καστοριάς οι αρχαιολόγοι δεν περιορίστηκαν μόνο στην ανασκαφή του χωριού. Οι εξειδικευμένοι επιστήμονες του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, κατάφεραν να ανακατασκευάσουν ένα πιστό αντίγραφο του νεολιθικού χωριού ταξιδεύοντας τον επισκέπτη πίσω στο χρόνο και ζωντανεύοντας έτσι όλες τις ιστορικές αναφορές.

ΓΡΑΜΜΟΣ

Ο ορεινός όγκος του Γράμμου με τις πηγές του ποταμού Αλιάκμονα, αποτελεί έναν ενδιαφέροντα προορισμό για τον επισκέπτη του Νομού Καστοριάς. Η περιοχή του Γράμμου αποτελεί ένα από τα παραγωγικότερα και παρθένα δασικά συμπλέγματα της Ελλάδας. Η περιοχή είναι αραιοκατοικημένη και οι κύριες ασχολίες των κατοίκων της είναι η δασοπονία, το κυνήγι, και η κτηνοτροφία.

Η περιοχή με την εξαιρετική γεωμορφολογία και την σπάνια χλωρίδα και πανίδα είναι ιδανικός χώρος που προσφέρεται για περιπάτους και περιηγήσεις.

Από τον ορεινό όγκο του Γράμμου πηγάζει ο ΠΟΤΑΜΟΣ Αλιάκμονας, το μεγαλύτερο σε μήκος ποτάμι της Ελλάδας (297χλμ). Από τις πηγές του ποταμού και κατά μήκος της κοίτης του υπάρχει ένας σπάνιος υδροβιότοπος. Ο επισκέπτης μπορεί να περιηγηθεί σε μια πλούσια σε υδάτινους πόρους περιοχή, που πλαισιώνεται από πυκνά δάση και να θαυμάσει το εξαιρετικής ομορφιάς οικοσύστημα χλωρίδας και πανίδας. Η ωραιότερη διαδρομή που μπορεί να κάνει κανείς στο Γράμμο με βάση το Νεστόριο, είναι αυτή που ακολουθεί το χωματόδρομο προς τα

ερειπωμένα χωριά Λιβαδοτόπι, Γιαννοχώρι, Τρίλοφο(Σλημνίτσα)
Φούσια.

Ο επισκέπτης αφού διασχίσει το υπέροχο δάσος της Μπαρούγκας (το 1985 κηρύχθηκε διατηρητέο μνημείο της φύσης), με τα αέναα μαυρόπευκα και έχοντας συντροφιά του τον Αλιάκμονα, φθάνει στην απέραντη κοιλάδα της Κραμμύσας (1400μ). είναι ένας από τους πλουσιότερους βοσκότοπους της Ελλάδας. Το ερειπωμένο χωριό είναι ιδανικός τόπος για κατασκήνωση και για αλησμόνητες πεζοπορίες προς την κορυφή (2520μ) και την λίμνη Γκιτσόβα (1300μ) καθώς και για κυνήγι.

Διαδρομές πεζοπορίας: _ Γραμμούσα – κορυφή 2520 – Πληκάτι
Κόνιτσας(7ώρες)

_Γραμμούσα – Σμηλίτσα – Γιαννοχώρι – Αλεβίτσα – Διποταμιά (διήμερη
7ώρες & 45 λεπτά)

_Χρυσή – Αρένες – Λίμνες Μουτσάλια (6 ώρες & 30 λεπτά).

ΝΕΣΤΟΡΙΟ

Απλωμένο σε μια πλαγιά της Αλεβίτσας που κατεβαίνει ομαλά την όχθη του Αλιάκμονα δεσπόζει το ακριτικό Νεστόριο. Η τοπική παράδοση αναφέρει ότι ο Νέστορας, γιος του Αγαμέμνονα, μετά την δολοφονία του Αιγίσθου ήρθε εδώ μαζί με τον Ορέστη και έκτισαν το Άργος Ορεστικό και το Νεστόριο.

Αξιόλογο μνημείο στέκει ο ναός των Παμεγγίστων Ταξιαρχών (1858) σε ρυθμό τρίκλιτης βασιλικής. Αληθινό έργο τέχνης το ξυλόγλυπτο τέμπλο του με τις πλούσιες διακοσμητικές συνθέσεις και τις φορητές εικόνες

Στο Νεστόριο κάθε χρόνο στις πολιτιστικές εκδηλώσεις του Αυγούστου, γίνεται το γνωστό River Party σ' ένα καταπληκτικό τοπίο στις πηγές του Αλιάκμονα.

Πλήθος κόσμου, νέοι και νέες από την Ελλάδα και όλο τον κόσμο έρχονται να κατασκηνώσουν στις όχθες του ποταμού για να παρακολουθήσουν τις εκδηλώσεις, στις οποίες παίρνουν μέρος επώνυμοι καλλιτέχνες και συγκροτήματα, γεγονός που βοηθά σημαντικά στην οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής.

Επίσης έκρηξη ομορφιάς για τον φιλέρευνο επισκέπτη είναι ο φαντασμαγωγικός καταρράκτης που χάνεται μέσα στο φαράγγι και το ιστορικό μοναστήρι των Ταξιαρχών της Τσούκας (13^{ος} αιώνας) που στέκει στην άκρη του γκρεμού πολύ κοντά στον καταρράκτη.

HAPPY LAND

Στην Πεντάβρυσσο Καστοριάς έχει δημιουργηθεί ένα πάρκο για παιδιά με τις καλύτερες προδιαγραφές. Στο χώρο αυτό τους προσφέρεται η μοναδική εμπειρία να δουν και να παίξουν με ζώα που δεν έχουν ξαναδεί.

Ένας ειδικά διαμορφωμένος χώρος με πολύ πράσινο, παιχνίδια ζώα, μουσική ώστε να παίξουν τα παιδιά με ασφάλεια υπό την παρακολούθηση παιδαγωγών και οι γονείς να μπορούν να απολαύσουν την φύση από το πάρκο.

Είναι μια πολύ καλή πρόταση για εκδρομείς που ταξιδεύουν

οικογενειακώς και θέλουν να γνωρίσουν κάτι διαφορετικό και ταυτόχρονα επωφελές για την ευρύτερη περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας.

ΦΛΩΡΙΝΑ

ΒΙΓΛΑ – ΠΙΣΟΔΕΡΙ

Στην συμβολή των οροσειρών του Βαρνούντα και του Βέρνου, 19χλμ δυτικά από την πόλη της Φλώρινας και σε υψόμετρο 1600 – 1900μ σχηματίζεται αυχέννας, όπου είναι η διάβαση του Χιονοδρομικού Κέντρου Βίγλας – Πισοδερίου.

Στο χιονοδρομικό κέντρο, όπου λειτουργεί και χώρος στάθμευσης 500 αυτοκινήτων, βρίσκεται και το καταφύγιο του συλλόγου Ορειβατών

Χιονοδρόμων Φλώρινας, με δυνατότητα να φιλοξενήσει 30 άτομα (διαθέτει και εστιατόριο). Το ιδιωτικό σαλέ του Τόττη (γνωστό travel shop όλο το χρόνο) περιλαμβάνει εστιατόριο και καφετέρια. Εδώ ο επισκέπτης μπορεί να βρει σχολή σκι καθώς

και κατάσταση για ενοικίαση του σχετικού εξοπλισμού

Στο χιονοδρομικό κέντρο υπάρχουν 9 πίστες ολυμπιακών προδιαγραφών, εγκεκριμένες από τον F.I.S. ώστε να μπορούν να εξυπηρετήσουν όλες τις κατηγορίες των skier αλλά και των snowboarder. Περιλαμβάνει επίσης συρόμενο αναβατήρα 800μ δυναμικότητας 600 ατόμων ανά ώρα, εναέριο διαθέσιο αναβατήρα δυναμικότητας επίσης 600 ατόμων ανά ώρα, νέο διαθέσιο αναβατήρα δυναμικότητας 1200 ατόμων ανά ώρα, που ξεκινάει από το χωριό Πισοδέρι. Παιδικό συρόμενο αναβατήρα (baby lift).

Οι πίστες που λειτουργούν είναι οι εξής:

ΠΙΣΤΑ	ΜΗΚΟΣ	ΒΑΘΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ
Ηρακλής (κεντρική)	1.450 μ.	Δύσκολη
Πισοδέρι (νέα)	2.500 μ.	Μέτρια ως Δύσκολη
Μαύρη (καινούργια)	800 μ.	Πολύ δύσκολη
Αφροδίτη (περιφερειακή)	1.850 μ.	Μέτρια ως δύσκολη
Δύο αρχαρίων	800 μ. η καθεμία	
Τέσσερις παιδικές	200-500 μ.	
Περιφερειακή	6.000 μ.	Εύκολη
Πίστες δρόμου αντοχής	1.500, 2.000, 2.500 μ.	

Τέλος οι πλαγιές γύρω από το χιονοδρομικό κέντρο προσφέρονται και για ορειβατικό σκι.

ΑΜΥΝΤΑΙΟ – ΝΥΜΦΑΙΟ – ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ

36χλμ νοτιοανατολικά της Φλώρινας βρίσκεται το Αμύνταιο, το ξακουστό για τα τοπικά κρασιά του. Ορίζεται από τέσσερις λίμνες: τη Βεγορίτιδα, (η πιο βαθιά λίμνη της Ελλάδος), των Πετρών, τη

Χειμαδίτιδα, τη Ζάζαρη και το κλείνουν οι ορεινοί όγκοι του Βέρνου, του Βορά και του Βερμίου.

Είναι χτισμένο ανάμεσα σε περιβόλια και αμπέλια στις όχθες της λίμνης Πετρών ενώ νότια περιβάλλεται από τα λιγνιτωρυχεία του ατμοηλεκτρικού σταθμού.

Για να γνωρίσει κανείς τούτη την περιοχή πρέπει να ανακαλύψει τους υδάτινους ορίζοντες των λιμνών, να περπατήσει στα στενά δρομάκια του Αγίου Παντελεήμονα με τον παλιό ανεμόμυλο, να ακούσει από τους ψαράδες ιστορίες και θρύλους για τα κατώματα της Βεγορίτιδος, να νοιώσει την γεύση του ξινού νερού, να θαυμάσει την άγρια ομορφιά που προσφέρει η βραχώδης έρημος της Κέλλης και να ανηφορίσει για το γραφικό Λέχοβο το σπουδαίο αυτό μαστοροχώρι που το πλούσιο ιστορικό παρελθόν του το συναντάς στο λαογραφικό του μουσείο.

Πάνω από το κάμπο του Αμύνταιου σε ένα πλάτωμα (1360μ) του όρους Βίτσι, κρυμμένο από το ανθρώπινο μάτι βρίσκεται το βλάχικο αρχοντοχώρι Νυμφαίο που παλιά ονομαζόταν Νέβεςκα.

Τα πετρόχτιστα αρχοντικά με τους πλούσιους οντάδες που στολίζουν οι λαϊκές ζωγραφιές των Δυτικομακεδόνων ζωγράφων, οι

περίτεχνες σιδεριές στα παράθυρα και στα μπαλκόνια, θαμπώνουν τον επισκέπτη και είναι ένας πολύ καλός λόγος να βρεθούν στα μέρη αυτά άτομα που κλίνουν προς τον πολιτιστικό, ιστορικό, εκπαιδευτικό και όχι μόνο τουρισμό.

Τον πλούτο και την ευημερία που γνώρισε το χωριό, την οφείλει στους έξυπνους και τολμηρούς Νεβεσκιώτες έμπορους και στους ξακουστούς αργυροχρυσοχόους, ώσπου έπεσε σε παρακμή με το οικονομικό κραχ του 1929 και ερήμωσε μετά τον πόλεμο του 40και τον εμφύλιο.

Ο επισκέπτης του Νυμφαίου μπορεί να περάσει μοναδικές στιγμές τριγυρνώντας στα πέτρινα καλντερίμια, να χωθεί μέσα στα δάση της οξιάς κάνοντας βόλτες με άλογα και να επισκεφθεί τον Δασικό Σταθμό του Αρτούρου.

Ο Αρκτούρος είναι μια ελληνική, μη κερδοσκοπική εταιρεία που ιδρύθηκε το 1992 και δραστηριοποιείται για την προστασία της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος.

Μετά από μακρόχρονη και επιτυχή προσπάθεια για την προστασία της καφέ αρκούδας – είδος που απειλείται με εξαφάνιση στην Ελλάδα – καθώς και την εξάλειψη του φαινομένου της αρκούδας χορεύτριας, ο Αρκτούρος διεύρυνε τις δραστηριότητές του στην διατήρηση των πληθυσμών του λύκου καθώς και άλλων απειλούμενων ειδών της άγριας πανίδας στην Ελλάδα αλλά και στην διαχείριση και προστασία ορεινών περιοχών όπως αυτές της Δυτικής Μακεδονίας και συγκεκριμένα του των περιοχών Ροδόπης, Γράμμου, βόρειας και νότιας Πίνδου.

Διαδρομές πεζοπορίας: Νυμφαίο – Περικοπή – κορυφή 1867 (2ώρες και 45 λεπτά)

ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΠΡΕΣΠΩΝ

Με το όνομα Πρέσπες αναφέρεται το βορειοδυτικό υψίπεδο της Ελληνικής επικράτειας, το οποίο απομονώνεται από τον υπόλοιπο νομό Φλώρινας, από τον Βαρνούντα ανατολικά και το Τρικλάριο (Σφήκα)

νότια. Βόρεια δεν υπάρχει φυσικό σύνορο παρά μόνο αυτό που χωρίζει πολιτικά τη μεγάλη Πρέσπα στη τρία

γειτονικά κράτη: Ελλάδα – Αλβανία – Γιουγκοσλαβία.

Η μικρή Πρέσπα είναι μια μακρόστενη, μεσοτροφική λίμνη με επιφάνεια 47,35 τετρ.χλμ από τα οποία τα 43,5 είναι στην Ελλάδα και τα υπόλοιπα στην Αλβανία.

Η μεγάλη Πρέσπα είναι oligοτροφική λίμνη. Έχει συνολική επιφάνεια 272 τετρ.χλμ από τα οποία τα 39 είναι στην Ελλάδα.

Από πολύ νωρίς αναγνωρίστηκε η μοναδικότητα και η σπουδαιότητα των Πρεσπών ως ενδιαίτημα σημαντικών ειδών οργανισμών, κυρίως πουλιών. Η Ελληνική πολιτεία αναγνωρίζοντας της φυσικές αξίες της περιοχής, ανακήρυξε την περιοχή Εθνικό Δρυμό το 1974. πρόκειται για τον μεγαλύτερο εθνικό δρυμό στην

Ελλάδα, με έκταση 250 τετρ.χλμ από τα οποία η ζώνη απόλυτης προστασίας, ο πυρήνας, καταλαμβάνει 49,3 τετρ.χλμ.

Το στοιχείο βέβαια που ξεχωρίζει τις Πρέσπες από τους υπόλοιπους εθνικούς δρυμούς είναι η μεγάλη ποικιλομορφία σε φυσικές διαπλάσεις και τύπους ενδιαιτημάτων. Από το επίπεδο του νερού των λιμνών, όπου φωλιάζουν οι πελεκάνοι, μέχρι τις βουνοκορυφές των βουνών που περιβάλλουν τις Πρέσπες και βρίσκει καταφύγιο ο χρυσαετός, συναντά κανείς μια σειρά από διαφορετικούς βιότοπους, καλαμιώνες, υγρολίβαδα, αγροτικές εκτάσεις, δασικές διαπλάσεις, αλπικά και υποαλπικά λιβάδια. Αυτή ακριβώς η ποικιλία των βιοτόπων απεικονίζεται επίσης και στο μεγάλο αριθμό διαφορετικών μορφών ζωής τόσο των φυτικών ειδών που αποτελούν την χλωρίδα της περιοχής, όσο και των ζώων που συνθέτουν την πανίδα της.

Από τα 6000 είδη φυτών της ελληνικής χλωρίδας, στις Πρέσπες απαντούν περί τα 1,4000 είδη (σχεδόν το 25%) στην πανίδα της περιοχής εξέχουσα θέση καταλαμβάνουν τα πουλιά με τους πελεκάνους να αποτελούν σύμβολά του δρυμού. Στην Ελλάδα ο αριθμός πουλιών που έχουν παρατηρηθεί ξεπερνά τα 420 είδη. Από αυτά περίπου τα 260 μπορεί να συναντήσει κανείς στις Πρέσπες. Τα 140 περίπου είδη φωλιάζουν στην περιοχή, ενώ τα υπόλοιπα, είτε διαχειμάζουν είτε επισκέπτονται την περιοχή κατά την μετανάστευση.

Διαδρομές πεζοπορίας:

Μικρολίμνη – Άγιος Αχίλλειος – Ντέβας – φυλάκιο Κούλη – Άγιος Γερμανός (4 ώρες)

ΑΓΙΟΣ ΑΧΙΛΛΕΙΟΣ

Στην μικρή Πρέσπα, βρίσκεται το νησάκι του Αγίου Αχιλλείου. Περνώντας το στενό που χωρίζει τις δύο λίμνες και τις ενώνει κοντά στην Κούλα, ένας διάυλος πλάτους 2μ, συνεχίζεται είτε προς τους Ψαράδες (όπου ζει η προστατευόμενη αγελαδίτσα - νάνος με ύψος 1,10μ), είτε προς το νησάκι του Αγίου Αχιλλείου.

Μόλις 800 μ χωρίζουν το νησί από την προβλήτα. Η σύνδεσή τους εξασφαλίζεται με τις βάρκες που έρχονται από το νησί, όποια ώρα και αν τηλεφωνήσετε.

Απίστευτη η ομορφιά του νησιού με τα μικρά του σπίτια που ο θρύλος θέλει να είναι πάντα 11, γιατί αν γίνουν περισσότερα κάποιο θα γκρεμιστεί.

Εδώ που η έκρηξη της φύσης σε καθηλώνει βρίσκεις την ηρεμία μακριά από κάθε γνώριμο θόρυβο.

Σε μικρή απόσταση από τον οικισμό βρίσκονται τα ερείπια της τρίκλητης βασιλικής του Αγίου Αχιλλείου που χτίστηκε στα τέλη του 10^{ου} αιώνα από τον τσάρο Σαμουήλ (ηγεμόνα της Βουλγαρίας) για να στεγάσει τα λείψανα του Αγίου.

Από τα σημαντικότερα αντικείμενα που βρέθηκαν μέσα σε τάφους στη βασιλική, είναι ένα μεταξωτό χρυσοῦφαντο κομμάτι υφάσματος που σήμερα βρίσκεται στην έκθεση του Λευκού Πύργου Θεσσαλονίκης. Σήμερα σώζεται μόνο ο μικρός ναός του που το εσωτερικό του κοσμούν αξιόλογες τοιχογραφίες που χρονολογούνται στα 1524 και 1743.

ΒΑΡΝΟΥΝΤΑΣ – ΒΕΡΝΟ

Ο Βαρνούντας (ή Περιστέρι), η κορυφή του οποίου αγγίζει τα 2,334μ, αποτελεί το φυσικό όριο μεταξύ της λεκάνης της Φλώρινας και

των Πρεσπών, και εκτείνεται από την περιοχή της πόλης της Φλώρινας βόρεια μέχρι και πέρα από τα σύνορα με την Γιουγκοσλαβία. Δυτικά τροφοδοτεί το χείμαρρο του Αγίου Γερμανού, ο οποίος εκβάλλει στις Πρέσπες. Νοτιοδυτικά φιλοξενεί τις πηγές του Λαδοπόταμου, ο οποίος σχηματίζει έναν από τους σημαντικότερους παραποτάμους του Αλιάκμονα. Νότια τροφοδοτεί τις πηγές του ποταμού της πόλης της Φλώρινας, του Σακουλέβα, ο οποίος κατά κάποιο τρόπο αποτελεί και ένα σημείο οριοθέτησης με τις βόρειες πλαγιές του Βέρνου.

Το Βέρνο αποτελεί κατά κάποιο τρόπο συνέχεια του Βαρνούντα και φυσικό σύνορο των νομών Φλώρινας και Καστοριάς . Νότια καταλήγει σε δύο κλάδους. Ο ένας συνεχίζει τον διαχωρισμό των δύο νομών μέχρι τον αυχένα της Κλεισούρας, ενώ ο δεύτερος κατευθύνεται νοτιοανατολικά, με χαμηλές παρυφές που σχηματίζουν τη διάβαση του Κλειδιού.

Πέραν από την θαυμάσια ομορφιά που διαθέτουν και τα δύο βουνά, προσφέρουν υπέροχες διαδρομές για πεζοπορία και ορειβασία και οι παραπόταμοι του Αλιάκμονα προσφέρονται για rafting καγιάκ και άλλα extreme sports

ΚΟΖΑΝΗ

ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑ

Στη σημερινή σύγχρονη βιομηχανική πόλη, χτισμένη στο κέντρο της πεδιάδας της Εορδαίας, κανείς δεν αναγνωρίζει τα παλιά "Καϊλάρια" της Τουρκοκρατίας.

Λόγω των πλούσιων κοιτασμάτων λιγνίτη, η Πτολεμαΐδα, ανέπτυξε την οικονομία της και μεταβλήθηκε σε αστικό κέντρο, το δεύτερο σε μέγεθος μετά την πόλη της Κοζάνης.

Στην περιοχή της λειτουργούν εργοστάσια παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος της ΔΕΗ. Η Πτολεμαΐδα διαθέτει ξενοδοχεία, εστιατόρια, και μια εντυπωσιακή αγορά κοντά στο παλιό Άσος στο κέντρο της πόλης. Είναι μια από τις λίγες περιοχές της Ελλάδας με τεράστιο πολιτισμικό μωσαϊκό, εξαιτίας μιας συγκέντρωσης ανθρώπων από διαφορετικές περιοχές της Θράκης του Πόντου, και της Μικράς Ασίας, οι οποίοι διατήρησαν τις παραδόσεις, τα ήθη και τα έθιμά τους, τα τραγούδια και τους χορούς τους.

Υπάρχουν πολλοί σύλλογοι, που έχουν αναπτύξει πολύπλευρη και πολύμορφη δράση, πολιτιστική, κοινωνική και ανθρωπιστική.

Τους καλοκαιρινούς μήνες, διοργανώνονται πολλές εκδηλώσεις και εντός της πόλεως και στις γύρω περιοχές, όπως χορευτικές παραστάσεις, εκθέσεις ζωγραφικής, φωτογραφίας και βιβλίων, συναυλίες και θεατρικές παραστάσεις.

Τον Σεπτέμβριο επίσης η Πτολεμαΐδα φιλοξενεί μια εμπορική έκθεση που διαρκεί μια εβδομάδα και συμμετέχουν εκθέτες από την Μακεδονία, την Θεσσαλία και την Ήπειρο.

Από το 1989 λειτουργεί η Δημοτική βιβλιοθήκη στην οποία περιλαμβάνεται σημαντική συλλογή σπάνιων βιβλίων του 19^{ου} αιώνα ενώ διοργανώνονται πολλές εκδηλώσεις προώθησης του βιβλίου.

Στην περιοχή της Πτολεμαΐδας βρίσκονται συγκεντρωμένα τα

μεγαλύτερα αποθέματα λιγνίτη που διαθέτει ο Ελλαδικός χώρος και τα απολιθώματα του οποίου μαρτυρούν ότι πριν από εκατοντάδες χιλιάδες ή εκατομμύρια χρόνια ζούσαν εδώ μέσα σε πυκνή βλάστηση, μαμούθ, πρωτελέφαντες και άλλα είδη ζώων που εξαφανίστηκαν πριν από την εμφάνιση του ανθρώπου.

Οι τέσσερις ατμοηλεκτρικοί σταθμοί (ΑΗΣ) συνολικής ισχύος 4,043MW που λειτουργούν στην περιοχή καλύπτουν περισσότερο από το 60% της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας, ενώ στο Λιγνιτικό Κέντρο Πτολεμαϊδας- Αμυνταίου (ΛΚΠ-Α) απασχολούνται περίπου 5,500εργαζόμενοι. Από το 1992, σε μια έκταση 250 στρεμμάτων λειτουργεί το εκθεσιακό κέντρο του ΛΚΠ-Α, υπαίθριο θέατρο 5,00 θέσεων, πρότυπο δασικό πάρκο και θερμοκήπιο υδροπονικών καλλιεργειών με χρήση τηλεθέρμανσης.

Κάθε χρόνο το εκθεσιακό κέντρο έχει περισσότερους από 5,000 επισκέπτες, οι οποίοι ενημερώνονται για την λειτουργία των ορυχείων.

Η πόλη και οι γύρω περιοχές, εκτός των άλλων είναι διάσπαρτη από ιστορικά μνημεία που αξίζει κανείς να επισκεφθεί και από πολιτιστική-μορφωτική άποψη αλλά και απλά από περιέργεια..

ΣΙΑΤΙΣΤΑ

Η Σιάτιστα, 28χλμ από την Κοζάνη, σε υψόμετρο 900μ έχει διατηρήσει στοιχεία από την γοητεία της εποχής της ακμής της τον 180 αιώνα.

Αρχικά οικογένειες από χωριά που βρίσκονταν στα νότια και στα ανατολικά της σημερινής της θέσης, έχτισαν την Γεράνεια. Αργότερα χωρικοί από χωριά που βρίσκονταν στα βόρεια και στα δυτικά έχτισαν την χώρα. Ακόμα και σήμερα η Σιάτιστα χωρίζεται στη Χώρα και στη Γεράνεια.

Οι επισκέψεις στα παλιά αρχοντικά με αρχιτεκτονικά στοιχεία και κειμήλια από τον 18^ο και 19^ο αιώνα, με τις υπέροχες τοιχογραφίες, τα θαυμαστά ξυλόγλυπτα και τα εντυπωσιακά τζάκια, θα σας ταξιδέψουν σε εποχές αίγλης.

Άλλη μια αναφορά στο παρελθόν είναι οι πολυάριθμοι μεταβυζαντινοί ναοί της πόλης με υπέροχες αγιογραφίες και εντυπωσιακά κωδωνοστάσια. Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν επίσης η βιβλιοθήκη, το παλαιοντολογικό και το βοτανικό μουσείο.

Η επίσκεψη στο όρος Βούρινο, προσφέρει μια σπάνια μορφωτική εμπειρία, και μια εξαιρετική ευκαιρία μελέτης του περιβάλλοντος σε συνδυασμό με την επίσκεψη σε ενδιαφέροντες αρχαιολογικούς χώρους . υπάρχει επίσης η δυνατότητα διανυκτέρευσης στο καταφύγιο του ορειβατικού συλλόγου Σιάτιστας που βρίσκεται δίπλα στο εξωκλήσι του Αγίου Παντελεήμονα.

ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ – ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ

Για να αποκτήσετε μια ολοκληρωμένη αίσθηση του νομού Κοζάνης πρέπει να έρθετε σε άμεση επαφή με την Μακεδονική φύση. Οι ορειβατικοί σύλλογοι που λειτουργούν στο νομό μπορούν να

προσφέρουν πολύτιμη βοήθεια σε όσους θέλουν να χαρούν όσα η φύση τόσο απλόχερα προσφέρει

Στο νομό Κοζάνης λειτουργούν:

- Ο Ελληνικός Ορειβατικός Σύλλογος Κοζάνης
- Ο Σύλλογος Ελλήνων Ορειβατών Κοζάνης
- Τμήμα της Ελληνικής Περιηγητικής Λέσχης
- Ο Ορειβατικός Σύλλογος Σιάτιστας
- Ο Χιονοδρομικός Ορειβατικός Όμιλος Πτολεμαΐδας
- Η Ορειβατική Λέσχη Εορδαίας
- Ο Ορειβατικός σύλλογος Βελβεντού
- Το Ορειβατικό τμήμα του Μορφωτικού Ομίλου Σερβιών (Τα Κάστρα)
- Η Ορειβατική Ταξιαρχία Αιανής
- Ιππικός Σύλλογος Αιανής "Δέρδας"

Οι σύλλογοι αυτοί, εκτός από τις οργανωμένες πορείες και αναβάσεις που οργανώνουν, διαθέτουν και ορεινά καταφύγια για την διαμονή και διανυκτέρευση των φυσιολατρών:

Στο Άσκιο, στη θέση Τσιλιμίγκας, σε υψόμετρο 1.000 μ., λειτουργεί καταφύγιο 60 ατόμων, με τζάκι, ξυλόσομπες, νερό. Πληροφορίες από το Χ.Ο.Ο. Πτολεμαΐδας.

Στο Βούρινο, στη θέση Τσάμια, σε υψόμετρο 1.360 μ., λειτουργεί καταφύγιο 100 ατόμων, με τζάκι, κουζίνα, δεξαμενή νερού. Πληροφορίες από τον Ορειβατικό Σύλλογο Σιάτιστας.

Στα Πιέρια, στη θέση Μπάρα Αβδέλα, σε υψόμετρο 1.950 μ., λειτουργεί καταφύγιο 80 ατόμων, με τζάκι, κουζίνα, νερό. Πληροφορίες από το Σύνδεσμο Ελλήνων Ορειβατών Κοζάνης. Επίσης στα Πιέρια, στη θέση Λαγομάνα, σε υψόμετρο 1.450 μ., λειτουργεί καταφύγιο 40 ατόμων, με τζάκι, σόμπα, κουζίνα, νερό. Πληροφορίες από τον Ελληνικό Ορειβατικό Σύλλογο Κοζάνης. Στη θέση "Κόκκινη Πέτρα" (ορθοπλαγιά), λειτουργεί Αναρριχητικό Ορεινό Πεδίο με έξι διαδρομές διαφόρων υψομετρικών διαφορών και μηκών (από 20 έως 60 μ.). Πληροφορίες από την Ορειβατική Λέσχη Εορδαίας και τον Δήμο Βερμίου.

Στο Δημοτικό Διαμέρισμα Πύργων, και πολύ κοντά στο ορεινό καταφύγιο του ορειβατικού συλλόγου Πύργων, λειτουργεί οικολογικό πάρκο 5,000 στρεμμάτων. Η περιοχή αυτή παρουσιάζει ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα χλωρίδα και πανίδα, και οι υποδομές που δημιουργούνται είναι εναρμονισμένες με το περιβάλλον.

Αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι δίπλα από το πάρκο περνά το διεθνές μονοπάτι E4 (το οποίο ξεκινά από την Σουηδία και καταλήγει στη νότια Ελλάδα και ακολουθεί τη διαδρομή Νυμφαίο – Πύργοι- Τρία Πέντε Πηγάδια Νάουσας).

ΜΕΤΑΧΩΡΙΑ ΒΟΪΟΥ – ΤΑ ΓΕΦΥΡΙΑ

Τα λιθόκτιστα σπίτια τους, φτιαγμένα με μαστοριά αποπνέουν έντονα την ζεστασιά της Ελληνικής υπαίθρου και αποτελούν θαυμάσια δείγματα μιας ανεπανάληπτης αρχιτεκτονικής.

Ικανοί τεχνίτες, μάστοροι ξακουστοί, φημισμένοι οι Βοϊότες, έκτισαν

μεγαλόπρεπα αρχοντικά, επιβλητικές εκκλησίες, καμπαναριά.

Έχουν βρεθεί μάλιστα συμβόλαια από τον 19^ο αιώνα, ανάμεσα σε Ολλανδούς της νότιας Αφρικής και Βοϊότες μαστόρους,

προκειμένου οι τεχνίτες να ταξιδέψουν ως εκεί για να χτίσουν πέτρινες επαύλεις που αντιπροσώπευαν το κύρος και την επαγγελματική επιτυχία των Ολλανδών.

Τα γεφύρια στο Βοϊό, χτισμένα από μαστόρους που μαθήτευσαν σε έμπειρους τεχνίτες, στεφανώνουν την ομορφιά του Πραμόριτσα, παραπόταμου του Αλιάκμονα, με πέτρινα μονότοξα και πολύτοξα μνημεία που ζεύγουν τις όχθες του.

Στέκονται υπερήφανα εδώ και πολλά χρόνια και οι επισκευές τους, όταν χρειάζεται, γίνονται την άνοιξη από ντόπιους μαστόρους που συνεχίζουν την παράδοση.

Ο ιστορικός και αρχαιολόγος Αντώνιος Κεραμόπουλος αναφέρει: «το τμήμα της Δυτικής Μακεδονίας που βρίσκεται γύρω από τον Αλιάκμονα, είναι κατά την γνώμη μου το ωραιότερο. Ο παρατηρητής θα δει τις ποικιλίες του εδάφους, των φυτών και των καλλιεργειών και μια εναλλαγή χρωμάτων και εικόνων. Κάθε βήμα εδώ ανοίγει νέους ορίζοντες»

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ – ΑΙΤΙΑ ΕΛΛΙΠΟΥΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΟΡΕΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η τουριστική βιομηχανία χαρακτηριστική περίπτωση δραστηριότητας εντάσεως του κεφαλαίου, ιδιαίτερα για τους προορισμούς εκείνους που παράγουν package tours ή inclusive tours, επειδή είναι υποχρεωμένη

λόγω της αναγκαιότητας της τουριστικής προσφοράς να διατηρεί αυξημένα πάγια περιουσιακά στοιχεία, προς εξυπηρέτηση της αυξημένης ζήτησης κατά τους μήνες αιχμής. Στην πράξη αυτό σημαίνει ότι τους εκτός αιχμής μήνες, το πάγιο αυτό κεφάλαιο βρίσκεται σε αδράνεια ή το πολύ σε "υποαπασχόληση" με όλες τις δυσμενείς επιπτώσεις πάνω στους όρους λειτουργίας και εκμετάλλευσης των τουριστικών επιχειρήσεων, οι οποίες γίνονται έτσι επιχειρήσεις εποχιακής απασχόλησης.

Η εποχικότητα της τουριστικής βιομηχανίας αποτελεί σοβαρό πρόβλημα επειδή προκαλείται από παράγοντες τους οποίους δεν μπορούμε να επηρεάσουμε αποφασιστικά υπό καθεστώς ελεύθερης οικονομικής και κοινωνικής δράσης. Στο ελεύθερο σύστημα οι άνθρωποι αποφασίζουν μόνοι τους πότε θα κάνουν τις διακοπές τους. Είναι γεγονός ότι προτιμούν σχεδόν πάντοτε τους θερινούς μήνες και για λόγους ψυχολογικούς, βιολογικούς, θα λέγαμε (επικράτηση ευνοϊκών κλιματολογικών συνθηκών, απόλαυση θαλάσσιων λουτρών, υπαίθρου κτλ) και για λόγους οργανωτικούς που συνδέονται με βασικούς θεσμούς της οικονομικής και κοινωνικής συμβίωσης (σύστημα εργασίας, τρόποι χορηγήσεως αδειών στους εργαζομένους, περίοδοι σχολικών διακοπών κλπ).

Στην χώρα μας σαν χειμερινή περίοδος για την εφαρμογή διάφορων κινήτρων χειμερινού τουρισμού χαρακτηρίστηκαν από τον ΕΟΤ το από 15^{ης} Νοεμβρίου μέχρι 15^{ης} Μαρτίου χρονικό διάστημα. Κατά τους μήνες της χειμερινής περιόδου η τουριστική κίνηση διαφέρει από χώρα σε χώρα αλλά και από περιοχή σε περιοχή, λόγω κλιματολογικών συνθηκών οι οποίες σε ορισμένες χώρες που επικρατούν κατά τους μήνες Μάρτιο και Νοέμβριο ήπιες κλιματολογικές συνθήκες, ευνοούν επιμήκυνση της θερινής περιόδου, σε άλλες δε που επικρατούν συνθήκες "αλπικού" χειμώνα ευνοούν σε όλη την διάρκεια του πενταμήνου την ανάπτυξη του χειμερινού τουρισμού με όλη την κλασική μορφή των χειμερινών σπορ.

Υπάρχουν όμως και κάποια άλλα αίτια που συμβάλλουν στην ελλιπή ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού στην χώρα μας και που φυσικά τα συναντάμε και στην περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας:

Τα περιβαλλοντικά αίτια:

Σε μια χώρα που η μέση ηλιοφάνεια ξεπερνάει τις 315 ημέρες το χρόνο, με εκατοντάδες χιλιόμετρα θαλασσόβρεχτες ακτές, με μια πληθώρα πανέμορφων από κάθε άποψη νησιών όπου ο ήλιος και η θάλασσα βρίσκονται αρμονικά συνδεδεμένα και αποτελούν πόλο έλξης τόσων και τόσων αλλοδαπών τουριστών από όλο τον κόσμο, η προτίμηση των θερινών διακοπών είναι πέρα από συνήθεια και αναγκαιότητα.

Αν σε όλα αυτά τα αναμφισβήτητα σημαντικά στοιχεία προσθέσουμε και την θερμοκρασιακή άνοδο που κύρια τους καλοκαιρινούς μήνες δυσχεραίνει σημαντικά την όλη παραγωγική και επαγγελματική διαδικασία καθώς και το μέγλωμα της διάρκειας της μέρας, δεν θα πρέπει να απορεί κανείς για την προτίμηση του τουρίστα στις καλοκαιρινές διακοπές, αφού το περιβάλλον και οι επιρροές του σμιλεύουν με έναν απόλυτα ξεχωριστό τρόπο την προσωπικότητα, και πως λοιπόν να προτιμήσει κάποιος για τις διακοπές του μια περιοχή σαν την Δυτική Μακεδονία που λίγα ξέρει γι' αυτήν;

Τα οικονομικά αίτια:

Αν και όσο περνάει ο καιρός ολοένα και περισσότερα άτομα πιστεύουν ότι τα χιόνια και οι βουνοκορυφές δεν είναι προνόμιο των λίγων, και παρ' όλο που σ' αυτό βοηθούν και οι οργανωμένες προσπάθειες των διάφορων ορειβατικών και όχι μόνο συλλόγων, δεν θα πρέπει να παραγνωρίζει κανείς την ιδιαίτερα σημαντική οικονομική επιβάρυνση που προϋποθέτει η ενασχόληση με τα σπορ του χειμερινού τουρισμού μα επίσης και κάποιες άλλες ορεινές δραστηριότητες.

Για κάποιον που θα επιθυμούσε για παράδειγμα να ασχοληθεί με την ορειβασία, η αγορά του κατάλληλου εξοπλισμού όπως ρουχισμό,

αναρριχητικά υλικά, βοηθητικό εξοπλισμό, σκεύη διαβίωσης κ.α., αναμφίβολα στοιχίζει ένα μεγάλο ποσό, στο οποίο θα πρέπει να προσθέσουμε και έξοδα μεταβίβασης, ύπνου, διατροφής, διασκέδασης, ψυχαγωγίας κ.α.

Με άλλα λόγια, το άτομο αυτό, χρειάζεται ένα ποσό καθόλου ευκαταφρόνητο, και σε κάθε περίπτωση όχι προσιτό στα μέσα, κατώτερα και κατώτατα λαϊκά στρώματα

Τα υλικά – τεχνικά αίτια:

Αυτά χωρίζονται σε δύο βασικές κατηγορίες: α) Τα ειδικά τεχνικά έργα για την απασχόληση με ορεινές δραστηριότητες, και β) Τα οδικά και συγκοινωνιακά μέσα.

Στο πρώτο σκέλος τα ειδικά τεχνικά μέσα για την προώθηση του ορεινού τουρισμού στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, περιορίζονται σε 3 χιονοδρομικά κέντρα και σε 13 καταφύγια της Ελληνικής Ομοσπονδίας Χιονοδρομίας και ορειβασίας (Ε.Ο.Χ.Ο.)

Αν σκεφτούμε ότι μόνο λίγες πίστες αυτών των χιονοδρομικών κέντρων διαθέτουν χιονοδρομικούς αναβατήρες για τους σκιέρ (το sky-lifts) και ακόμα λιγότερες τα εναέρια καθίσματα (τα telesiegesy) καθώς και τα πλήρη έργα της σχετικής υποδομής π.χ. πάρκινγκ, εστιατόρια, ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις, χώρους ψυχαγωγίας κ.α. και ακόμα ότι τα περισσότερα από τα 13 καταφύγια της Ε.Ο.Χ.Ο της περιφέρειας, δεν έχουν μόνιμους φύλακες και ο εκδρομέας πρέπει να κουβαλάει μαζί την τροφή του, γίνεται εύκολα αντιληπτό το πόσο σημαντικό ρόλο παίζουν στην ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού της περιοχής τα τεχνικά έργα.

Αναφορικά με το δεύτερο σκέλος, το κακό οδικό δίκτυο της χώρας και η ουσιαστική ανυπαρξία σιδηροδρομικής κάλυψης της περιοχής, δυσχεραίνουν ακόμα περισσότερο τις προσπάθειες ανάπτυξης του ορεινού τουρισμού, με αποτέλεσμα να φτάνουν μερικοί στο σημείο να λένε ότι ο ορεινός τουρισμός είναι μόνο για όσους διαθέτουν Ι.Χ.

αυτοκίνητο.

Η διαφορά ανάμεσα στην εξυπηρέτηση του κοινού τους θερινούς μήνες και τους χειμερινούς παραμένει τεράστια.

Οι αδυναμίες του ΕΟΤ:

Μέχρι τώρα ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού, δεν είχε προβάλλει ιδιαίτερα την Ορεινή Μακεδονία με αναπτυξιακά προγράμματα, κάτι που επιβεβαιώθηκε με την έναρξη των προσπαθειών να ολοκληρωθεί η συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία.

Η έλλειψη προβολής των βουνών της περιοχής με την χρησιμοποίηση των σύγχρονων μέσων διαφήμισης υπήρξε ανασταλτικός παράγοντας στην συνειδητοποίηση του Έλληνα, και όχι μόνο, ότι τα ελληνικά βουνά είναι τόπος όπου μπορεί ο τουρίστας να ικανοποιήσει τις τουριστικές του ανάγκες.

Μετά τη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης "Φιλοξένεια 1985", ο ΕΟΤ εκδήλωσε μεγάλο ενδιαφέρον για την ανάπτυξη της ορεινής μας υπαίθρου, καθυστερημένα βέβαια αλλά αναγκαία. Διαφημίστηκαν καμπάνιες του οργανισμού βασίζονταν μέχρι πρόσφατα στην προβολή της Ελλάδας στο εξωτερικό σαν χώρα 7 μηνών (Απρίλης – Οκτώβρης) και όχι σαν χώρα τουριστικής ανάπτυξης 12 μηνών, γεγονός που επισημαίνεται συχνά από πολλούς τουριστικούς επιχειρηματίες. Όταν παραγνωρίζεται το ένα από τα δύο βασικά σκέλη του εποχιακού τουρισμού καιόταν η σημασία του ορεινού τουρισμού υποβαθμιζόταν μέχρι πρόσφατα από τις δημόσιες και διεθνείς σχέσεις του αρμόδιου κρατικού φορέα, πως θα ξεκινήσουν οι τουριστικοί επιχειρηματίες οποιαδήποτε επενδυτική προσπάθεια με στόχο τη βελτίωση της τουριστικής μας υποδομής, και πως θα αφυπνιστεί η συνείδηση αρχικά του Έλληνα τουρίστα, ώστε να γνωρίσει και κάτι άλλο πέρα από τις πανέμορφες θάλασσές μας;

Τα κοινωνικά αίτια:

Μπορούμε να πούμε ότι και τα κοινωνικά αίτια ανήκουν στους σημαντικούς παράγοντες ανάσχεσης του ορεινού τουρισμού, και ότι είναι ένας παράγοντας εξωτερικός κατά βάση.

Η περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας, πήρε ενεργά μέρος κατά καιρούς στους διάφορους πολέμους που ενεπλάκη η χώρα μας μέσα στον 20^ο αιώνα.

Μόλις στο τέλος του 19ου αιώνα άρχισαν δειλά -δειλά να εμφανίζονται οι πρώτες τουριστικές εκδηλώσεις στη χώρα μας αλλά οι πολιτικές καταστάσεις ήταν άσχημες και οι πόλεμοι που ακολούθησαν σταμάτησαν την ανάπτυξη του τουρισμού. Το 1912 με τους Βαλκανικούς πολέμους, μετά ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος, το 1922 η Μικρασιατική εκστρατεία, ο Β΄ παγκόσμιος πόλεμος. Κατά το 1950 άρχισε πια να συστηματοποιείται και να αναπτύσσεται ο τουρισμός, έχοντας βέβαια ακόμα πολύ δρόμο μπροστά του.

Τα κυριότερα προβλήματα του ορεινού τουρισμού της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας είναι:

1. Έλλειψη προσπάθειας για διάδοση των "χειμερινών" αθλημάτων. Στην χώρα μας όχι μόνο είναι ανύπαρκτα τα "ορεινά" σχολεία, αλλά σε κανένα από τα αθλητικά σχολεία που ιδρύθηκαν πρόσφατα δεν υπάρχει η χιονοδρομία σαν μάθημα.
2. Απουσία χιονοδρομικού κέντρου διεθνούς σημασίας και προβολής.
3. Ελλείψεις στο οδικό δίκτυο και σε άλλα έργα υποδομής. Επίσης ο εκχιονισμός των δρόμων πρόσβασης συχνά καθυστερεί λόγω ανεπαρκούς εξοπλισμού και διαθέσιμου ανθρωποδυναμικού.
4. Ελλείψεις σε μηχανολογικό εξοπλισμό και πάγιες εγκαταστάσεις ακόμα και των μεγαλύτερων χιονοδρομικών κέντρων.

5. Ανυπαρξία ξενοδοχειακών καταλυμάτων στη βάση των lifts. Το αποτέλεσμα είναι η δαπάνη πολύτιμης ώρας για την μετάβαση από τους χώρους διαμονής στις πίστες.
6. Υποτυπώδης διαφημιστική προσπάθεια. Δεν υπάρχει ειδικό διαφημιστικό φυλλάδιο του ΕΟΤ. Τα έντυπα που εκδίδουν τοπικές αυτοδιοικήσεις και σύλλογοι δεν μπορούν να συγκριθούν με αντίστοιχα ξένα, λόγω περιορισμένων οικονομικών πόρων.
7. Πενιχρές "παράλληλες" εκδηλώσεις στις περιοχές των χιονοδρομικών κέντρων.
8. Όσον αφορά τις παγοδρομίες, σοβαρό πρόβλημα στην ανάπτυξη του αθλήματος δημιουργεί η έλλειψη αιθουσών παγοδρομίας.
9. Στην ορειβάσια, τα περισσότερα προβλήματα συνοψίζονται στην πλημμελή συντήρηση των υπαρχόντων καταφυγίων και στην έλλειψη σηματοδότησης των μονοπατιών.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΟΡΕΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.

Ο ορεινός τουρισμός μπορεί να συμπληρώσει την αναπτυξιακή προσπάθεια της περιφέρειας της Δυτικής Μακεδονίας, αλλά πλην εξαιρέσεων ορισμένων σημείων εντατικοποίησής του στο χώρο όπως τα χιονοδρομικά κέντρα της Βασιλίτσας και του Βιτσίου, δεν μπορεί να υποκαταστήσει την πολύπλοκη δυναμική μορφή που προϋποθέτει μια μακροχρόνια αναπτυξιακή δυναμική.

Εκτός λοιπόν από τα ανασταλτικά για την ανάπτυξη εμπόδια που προβάλλει η γενική ιδέα διατήρησης των σημαντικών πόρων, ο ορεινός τουρισμός δεν μπορεί να συμπληρώσει το "αναπτυξιακό έλλειμμα" περιοχών όπως ο κεντρικός ορεινός όγκος της χώρας. Γι' αυτό και ως βασικό κριτήριο ήπιας παρέμβασης θεωρείται κατ'

αρχήν το κριτήριο της πολυδιάστατης απασχόλησης του πληθυσμού (ή της πολυαπασχόλησης) ώστε η περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας να μην υποβληθεί μελλοντικά σε κρίσιμες καταστάσεις είτε από εξωγενείς παράγοντες του τομέα του ορεινού τουρισμού είτε από την απαξίωση του πρότυπου του ορεινού τουρισμού όπως αυτό τείνει να γίνει για το νησιωτικό, παραθαλάσσιο τουρισμό, ιδιαίτερα στα συνωστισμένα κέντρα.

Επιπλέον, ο ήπιος χαρακτήρας του ορεινού τουρισμού, σε όρους γενικού αναπτυξιακού κριτηρίου είναι αυτός που καθορίζει την φυσιογνωμία της τουριστικής δραστηριότητας της περιοχής, ώστε ο τουρισμός να μην αποτελεί τον συγκριτικά κυρίαρχο τομέα οικονομικής δραστηριότητας.

Η ήπια αυτή παρέμβαση του ορεινού τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής χαρακτηρίζεται από κάποιους προσδιορισμούς, για τους οποίους όμως πρώτα θα πρέπει να σημειωθεί η διαφορά μεταξύ τριών στόχων – όρων που είναι αντικρουόμενοι ή και ανταγωνιστικοί.

- Προσδιορισμός του ήπιου χαρακτήρα σε τοπικό επίπεδο, δηλαδή σε σχέση με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε επιμέρους περιοχής.
- Προσδιορισμός της δεκτικότητας της περιοχής και των δυνατοτήτων της για τουριστική ανάπτυξη.
- Προσδιορισμός της αντοχής της περιοχής ή της ευαισθησίας οι διαφορετικές υποπεριοχές της.

Από τα παραπάνω τρία σημεία προβληματισμού φαίνεται ότι η αντιμετώπιση, ενώ μπορεί να αξιολογηθεί σε ένα γενικό επίπεδο, είναι μόνο στο τοπικό επίπεδο που μπορεί να προσδιοριστεί ο τελικός βαθμός αντοχής κάθε περιοχής. Στο σημείο αυτό προκύπτει το ζήτημα του προσδιορισμού του τοπικού επιπέδου, όσον αφορά

τον καθορισμό των συνεκτικών χωρικών ενότητων του ορεινού χώρου, που μπορούν να αποτελέσουν πόλους έλξης της τουριστικής ανάπτυξης.

Σε πρώτο επίπεδο, πρόκειται για τις χωρικές ενότητες που έχουν διαμορφωθεί ιστορικά στον ορεινό χώρο της Δυτικής Μακεδονίας με βάση ιδιαίτερα γεωγραφικά, κοινωνικοοικονομικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά τους, όπως η Δεσκάτη στο νομό Γρεβενών, ή το Δισπηλιό στο νομό Καστοριά καθώς και η Λίμνη Καστοριάς κ.α.

Σε δεύτερο επίπεδο οι χωρικές αυτές ενότητες ή τμήματά τους, αξιολογούνται ως τουριστικές περιοχές με κριτήριο αφενός τη συνεκτική τους χωρική οργάνωση και λειτουργία και αφετέρου με βάση την υφιστάμενη αλλά κυρίως την δυνητική λειτουργία τους, ως πόλων έλξης ορεινού τουρισμού, σε άμεση συνάρτηση με τους τουριστικούς πόρους που διαθέτουν.

Η ανάπτυξη δραστηριοτήτων τουρισμού στον ορεινό χώρο μπορεί να επιτευχθεί με την παροχή υποδομών, κινήτρων, και άλλων γνωστών και δοκιμασμένων μηχανισμών τουριστικής ανάπτυξης. Οι παρεμβάσεις αυτές πέραν των περιορισμών που ήδη αναφέρθηκαν για την διατήρηση του ήπιου χαρακτήρα του ορεινού τουρισμού, οφείλουν να εστιάσουν σε συγκεκριμένους χώρους όπου οι τουριστικοί πόροι φυσικού, πολιτιστικού, ανθρωπογενούς και οικιστικού περιβάλλοντος, και οι υφιστάμενες αρχικές υποδομές εξασφαλίζουν όρους βιωσιμότητας ανάπτυξης ορεινού τουρισμού.

Η φήμη της περιοχής, η περιεκτικότητα στοιχείων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και η ύπαρξη στοιχείων που έλκουν τις νέες μορφές ορεινού τουρισμού, συγκροτούν στοιχεία που κατ' αρχήν εξασφαλίζουν την βιωσιμότητας τουριστικής και κατ' επέκταση της οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΟΡΕΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕΣΩ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

Η πρώτη σημαντική προσπάθεια ανάπτυξης και προβολής της “χειμερινής Ελλάδας” στο εξωτερικό, έγινε το 1992 με το πρόγραμμα Pilot. Συγκεκριμένα, το πρόγραμμα αυτό είχε σαν περιοχές εφαρμογής του τις χερσονήσους Ηρακλείου Κρήτης και Χαλκιδικής και ήταν η πρώτη σοβαρή προσπάθεια από την πλευρά των ξενοδόχων να επιμηκύνουν την χειμερινή περίοδο.

Αφού τα ξενοδοχεία τα οποία έλαβαν μέρος στο πρόγραμμα έστειλαν οικονομικοτεχνικές μελέτες στον Ε.Ο.Τ. εκείνος έστειλε διάφορα έγγραφα σε διάφορες δημόσιες επιχειρήσεις (π.χ. Δ..Ε.Η.) που τους προέτρεπε να βοηθήσουν το πρόγραμμα παρέχοντας διάφορες διευκολύνσεις, κυρίως οικονομικές στα ξενοδοχεία αυτά. Αυτές οι συντονισμένες προσπάθειες κυρίως από τον Ε.Ο.Τ. είχαν σαν αποτέλεσμα τα ξενοδοχεία που έλαβαν μέρος στο συγκεκριμένο πρόγραμμα να έχουν μια μικρή αύξηση του ποσοστού πληρότητας τους μήνες με μικρή τουριστική κίνηση, όχι όμως ικανή να καλύψουν τα έξοδά τους. Όμως παρ’ όλη την μικρή αυτή αύξηση της πληρότητάς τους, σχεδόν αμελητέα, οι ξενοδόχοι επιμένουν ότι: Το πρόγραμμα τους βοήθησε με την έναρξη της σεζόν από τους πρώτους κιόλας μήνες λειτουργίας τους να έχουν πολύ μεγαλύτερη πληρότητα σε σχέση με προηγούμενα έτη, καθώς με την έναρξή της τα ξενοδοχεία ήταν σχεδόν γεμάτα.

Σήμερα συντονισμένες προσπάθειες για την ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού γίνονται με τα εξής προγράμματα:

Α) ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3299/2004

Στον αναπτυξιακό νόμο υπάγονται επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους πιο κάτω τομείς:

- πρωτογενή (π.χ. θερμοκήπια, κτηνοτροφικές μονάδες, επιχειρήσεις ιχθυοκαλλιέργειας, κ.α.).
- δευτερογενή (π.χ. μεταποιητικές επιχειρήσεις, ενέργεια, κ.α.).
- τριτογενή που όσον αφορά τον τουρισμό: (ξενοδοχειακές μονάδες, συνεδριακά κέντρα, μαρίνες, θεματικά πάρκα, γήπεδα γκολφ, αξιοποίηση ιαματικών πηγών, κέντρα θαλασσοθεραπείας, κέντρα προπονητικού-αθλητικού τουρισμού, κέντρα τουρισμού υγείας,

Οι επιχειρηματικές δραστηριότητες που υπάγονται στις διατάξεις του Νόμου διακρίνονται σε πέντε κατηγορίες. Αναφέρονται επίσης οι εξαιρούμενες περιπτώσεις που υπάγονται σε άλλες μορφές ενίσχυσης κ.α.).

Επενδυτικά σχέδια στον τομέα του ορεινού τουρισμού:

- Μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες τουλάχιστον κατηγορίας δύο αστέρων (2*), πρώην Γ' τάξης - **ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 4.**
- Εκσυγχρονισμός ολοκληρωμένης μορφής λειτουργουσών τουριστικών οργανωμένων κατασκηνώσεων (campings) τουλάχιστον Γ' τάξης - **ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 4.**
- Ίδρυση, επέκταση, εκσυγχρονισμός χιονοδρομικών κέντρων – **ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 4.**

- Ίδρυση, επέκταση, εκσυγχρονισμός αξιοποίησης ιαματικών πηγών – **ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 4.**
- Ίδρυση, επέκταση, εκσυγχρονισμός κέντρων θαλασσοθεραπείας - **ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 4.**
- Ίδρυση, επέκταση, εκσυγχρονισμός κέντρων τουρισμού υγείας - **ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 4.**
- Ίδρυση, επέκταση, εκσυγχρονισμός κέντρων προπονητικού-αθλητικού τουρισμού – **ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 4.**
- Ίδρυση, επέκταση, εκσυγχρονισμός θεματικών πάρκων που αποτελούν οργανωμένες μορφές τουρισμού οι οποίες διαφοροποιούν ή διευρύνουν το τουριστικό προϊόν και παρέχουν ολοκληρωμένης μορφής υποδομές και υπηρεσίες συμπεριλαμβανομένων κατ'ελάχιστον των υπηρεσιών στέγασης σίτισης, στέγασης ψυχαγωγίας και κοινωνικής μέριμνας – **ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 1.**
- Ίδρυση, επέκταση, εκσυγχρονισμός αυτοκινητοδρομίων απαραίτητων για την τουριστική ανάπτυξη της χώρας **ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 1.**

Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου, η Επικράτεια διαιρείται σε τέσσερις (4) περιοχές ως εξής:

- **ΠΕΡΙΟΧΗ Δ':** Η περιοχή Δ' διαιρείται στις υποπεριοχές Δ1, Δ2 και Δ3 ως εξής:

Δ1: Περιλαμβάνει την παραμεθόριο ζώνη του ηπειρωτικού τμήματος της Διοικητικής Περιφέρειας της Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας σε απόσταση 20 χλμ από τα σύνορα, στην οποία

εντάσσονται και οι δήμοι ή οι κοινότητες των οποίων τα διοικητικά όρια τέμνονται από την ζώνη αυτή, το Νομό Δωδεκανήσου πλην της περιοχής που καθορίζεται από την Υπουργική απόφαση του γενικού πολεοδομικού σχεδίου της πόλης Ρόδου, τα νησιά της Διοικητικής Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, Θεσσαλίας, Ιονίων Νήσων, Στερεάς Ελλάδος, Αττικής, Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης με πληθυσμό μέχρι 3.100 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 1991.

Δ2: Περιλαμβάνει την παραμεθόριο ζώνη του ηπειρωτικού τμήματος της Διοικητικής Περιφέρειας Ηπείρου σε απόσταση 20 χλμ από τα σύνορα στην οποία εντάσσονται και οι δήμοι και οι Κοινότητες των οποίων τα διοικητικά όρια τέμνονται από τη ζώνη αυτή, τις Β.Ε.Π.Ε. της Διοικητικής Περιφέρειας Ηπείρου, τα νησιά της Διοικητικής Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, και τα νησιά της Διοικητικής Περιφέρειας Ηπείρου, Δυτικής Ελλάδας, και Πελοποννήσου με πληθυσμό μέχρι 3.100 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 1991

Δ3: Περιλαμβάνει τους Νομούς της Διοικητικής Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

- **ΠΕΡΙΟΧΗ Γ':** Περιλαμβάνει τη Ζώνη Λαυρεωτικής του Νομού Αττικής, όπως αυτή καθορίστηκε με την 37349/5.11.1991 (ΦΕΚ 950 Β') κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών καθώς και τις περιφέρειες, τους νομούς ή τα τμήματα νομών της Επικράτειας που δεν εντάσσονται στις περιοχές Δ', Β' και Α'.

- **ΠΕΡΙΟΧΗ Β':** Περιλαμβάνει τις Βιομηχανικές Επιχειρηματικές Περιοχές (Β.Ε.ΠΕ)., την Επαρχία Λαγκαδά και το τμήμα δυτικά του ποταμού Αξιού του Νομού Θεσσαλονίκης και την επαρχία Τροιζηνίας του Νομού Αττικής.
- **ΠΕΡΙΟΧΗ Α':** Περιλαμβάνει τους Νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης, πλην των τμημάτων τους που εντάσσονται στις λοιπές περιοχές.

Επιχορήγηση ή και επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης κατά τα ποσοστά του πίνακα:

Κατηγορία επένδυσης	Περιοχή Α	Περιοχή Β	Περιοχή Γ	Περιοχή Δ1	Περιοχή Δ2	Περιοχή Δ3
Κατηγορία 1	0%	18%	30%	35%	40%	40%
Κατηγορία 2	0%	13%	25%	35%	35%	35%
Κατηγορία 3	40%	40%	40%	40%	40%	40%
Κατηγορία 4	30%	30%	35%	35%	40%	40%
Κατηγορία 5	35%	35%	35%	35%	35%	35%

Φορολογική απαλλαγή κατά τα ποσοστά του πίνακα:

Κατηγορία επένδυσης	Περιοχή Α	Περιοχή Β	Περιοχή Γ	Περιοχή Δ1	Περιοχή Δ2	Περιοχή Δ3
Κατηγορία 1	0%	50%	100%	100%	100%	100%
Κατηγορία 2	0%	50%	100%	100%	100%	100%

2						
Κατηγορία	100%	100%	100%	100%	100%	100%
3						
Κατηγορία	100%	100%	100%	100%	100%	100%
4						
Κατηγορία	100%	100%	100%	100%	100%	100%
5						

Επιχορήγηση του κόστους της δημιουργούμενης απασχόλησης κατά τα ποσοστά του πίνακα:

Κατηγορία επένδυσης	Περιοχή Α	Περιοχή Β	Περιοχή Γ	Περιοχή Δ1	Περιοχή Δ2	Περιοχή Δ3
Κατηγορία 1	0,0%	18,4%	35,1%	40,0%	45,5%	48,1%
Κατηγορία 2	0,0%	18,4%	33,2%	40,0%	45,5%	45,5%
Κατηγορία 3	40,0%	40,0%	40,0%	40,0%	40,0%	40,0%
Κατηγορία 4	35,0%	35,0%	40,0%	40,0%	45,5%	48,1%
Κατηγορία 5	35,0%	35,0%	35,0%	35,0%	35,0%	35,0%

Στα δημοσιευμένα άρθρα του γενικού αναπτυξιακού νόμου, ακολουθούν κάποιοι περιορισμοί – προϋποθέσεις και κάποια κριτήρια που ισχύουν για την συμμετοχή στο πρόγραμμα.

3^ο ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ (Κ.Π.Σ.) 2000 – 2006

Όσον αφορά στο Γ΄ΚΠΣ, οι δράσεις και οι πόροι του Τουρισμού ενσωματώθηκαν στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

«ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ» (συντ. ΕΠΑΝ) , οι άξονες του οποίου ενθαρρύνουν, προωθούν και στηρίζουν την απασχόληση, την επιχειρηματικότητα, την καινοτομία, την ποιότητα, στοιχεία δηλαδή απαραίτητα για την επίτευξη αυξημένης ανταγωνιστικότητας για τον Ελληνικό Τουρισμό.

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» (ΕΠΑΝ) συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο των παρεμβάσεων των διαρθρωτικών ταμείων για την κοινωνική και οικονομική της συνοχή και στοχεύει στην ενίσχυση της ποιοτικά προσανατολισμένης ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής οικονομίας.

Στον τομέα του Τουρισμού, ειδικό στόχο της ποιοτικά προσανατολισμένης ανταγωνιστικότητας, αποτελεί η διατήρηση και αύξηση του μεριδίου της χώρας στη διεθνή τουριστική αγορά, η αναβάθμιση της ζήτησης, μέσω της αναβάθμισης της προσφοράς και η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που διαθέτει η Ελλάδα, προς την κατεύθυνση του εμπλουτισμού του ελληνικού τουριστικού προϊόντος.

Η διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος και η προβολή της Ελλάδας ως τουριστικού προορισμού συνιστούν αντικείμενο των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας 5 του ΕΠΑΝ, ενώ ειδικότερα στόχοι του Μέτρου 5.3 «Ενίσχυση επιχειρήσεων για επενδύσεις αξιοποίησης εναλλακτικών μορφών τουρισμού» είναι:

- η διαφοροποίηση και ο εμπλουτισμός του ελληνικού τουριστικού προϊόντος με την επιχειρηματική αξιοποίηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού, της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και του περιβαλλοντικού αποθέματος της Χώρας.
- η άμβλυνση της εποχικότητας της τουριστικής ζήτησης.

Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθες μορφές εναλλακτικού τουρισμού που μπορούν να χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος, χωρίς να αποκλείεται όποια άλλη μορφή τουρισμού μπορεί να χαρακτηριστεί ως εναλλακτική μορφή τουρισμού.

- Συνεδριακός τουρισμός
- Ορειβατικός και ο περιπατητικός τουρισμός
- Τουρισμός υγείας
- Αθλητικός τουρισμός
- Χειμερινός τουρισμός
- Θαλάσσιος τουρισμός,
- Τουρισμός σε λίμνες, ποτάμια, υγροβιότοπους κλπ.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα ποσοστά Δημόσιας Δαπάνης (Κοινοτικής και Εθνικής) και Ιδιωτικής συμμετοχής στον συνολικό προϋπολογισμό του προγράμματος.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΔΡΑΣΗΣ 2 ΜΕΤΡΟΥ 5.3 (2001-2006)

	EURO	%
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	6.500.000,00	100,0
ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΑΠΑΝΗΣ	3.250.000,00	50,0
<ul style="list-style-type: none"> • Κοινοτική Συμμετοχή 	2.275.000,00	70,0
<ul style="list-style-type: none"> • Εθνική Συμμετοχή 	975.000,00	30,0
ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	3.250.000,00	50,0

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

Επιλέξιμες Περιοχές εφαρμογής

Επιλέξιμη περιοχή εφαρμογής του Προγράμματος είναι ΟΛΟΚΛΗΡΗ η Ελληνική Επικράτεια.

Επιλέξιμες κατηγορίες Επιχειρήσεων

Επιλέξιμες για χρηματοδότηση είναι επιχειρήσεις, οι οποίες ανήκουν στους κλάδους που σημειώνονται παρακάτω και δραστηριοποιούνται ή πρόκειται να επεκτείνουν τη δραστηριότητά τους στην παροχή υπηρεσιών εναλλακτικού τουρισμού με τη μορφή κυρίως οργάνωσης εκδρομών ανάλογα με τις απαιτήσεις των ενδιαφερομένων υπό την προϋπόθεση ότι οι επιχειρήσεις αυτές προτίθενται να υλοποιήσουν κάποιο επενδυτικό σχέδιο. Η επέκταση δραστηριότητας των επιλέξιμων επιχειρήσεων είναι δυνατό να γίνεται και εκτός έδρας της

επιχείρησης, με την προϋπόθεση ότι θα εκδοθεί η τυχόν απαιτούμενη άδεια λειτουργίας για τη νέα δραστηριότητα της επιχείρησης η οποία εξυπακούεται ότι θα διατηρήσει το ίδιο ΑΦΜ.

Κωδικός κλάδου ΣΤΑΚΟΔ-03	Τίτλος κλάδου
633.0	Τουριστικά Γραφεία
634.0	Ναυλομεσιτικά γραφεία
634.0	Επιχειρήσεις - πλοιοκτήτες τουλάχιστον πέντε (5) επαγγελματικών σκαφών αναψυχής του Ν.2743/99 καθώς και επιχειρήσεις κρουαζιερόπλοιων δυναμικότητας μέχρι 50 επιβατών (εξαιρουμένου του πληρώματος).
926.1 (Γκολφ) 926.1 (Χιονοδρομικά Κέντρα) 632.2 (Μαρίνες) 748.9 (Συνεδριακά Κέντρα) 930.4 (Κέντρα Θαλασσοθεραπείας & Ιαματικές Πηγές)	Επιχειρήσεις εκμετάλλευσης εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής (δηλαδή επιχειρήσεις εκμετάλλευσης γκολφ, χιονοδρομικών κέντρων, μαρίνων, συνεδριακών κέντρων, κέντρων θαλασσοθεραπείας, ιαματικών πηγών).
926.9	Επιχειρήσεις αθλητικών δραστηριοτήτων που εξυπηρετούν τον τουρισμό
714.0	Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τουριστικό τομέα

- Ὡς στους Κωδικούς 926.9 και 714.0 εντάσσονται οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους τομείς ιππασίας, καταδύσεων, κανό-καγιάκ, rafting, , ορεινή ποδηλασία κλπ. Οι επιχειρήσεις αυτές είναι επιλέξιμες για ένταξη στη δράση μόνο με την προϋπόθεση ότι θα προσκομίσουν σύμβαση συνεργασίας με τουριστικό γραφείο για την παροχή των εξειδικευμένων υπηρεσιών τους, σε συνδυασμό με τις λοιπές υπηρεσίες (μεταφορά, διανυκτέρευση κλπ.) που παρέχει το τουριστικό γραφείο.
- Ὡς Τα τουριστικά γραφεία θα πρέπει αποδεδειγμένα να δραστηριοποιούνται στους τομείς των εναλλακτικών μορφών τουρισμού ή των συνεδρίων. Αποδεικτικό υλικό για την άσκηση των δραστηριοτήτων αυτών είναι η ύπαρξη διαφημιστικού υλικού, ιστοσελίδας στο διαδίκτυο, 10 τουλάχιστον συμβάσεις κατά το τελευταίο 18μηνο, στις οποίες να αναφέρεται η παροχή των ως άνω δραστηριοτήτων και η διοργάνωση για το ίδιο χρονικό διάστημα, τριών τουλάχιστον συνεδρίων άνω των 20 ατόμων ανά συνέδριο. Το ως άνω αποδεικτικό υλικό υποβάλλεται στον οικείο ΕΦΔ (Ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης) μαζί με τα υπόλοιπα δικαιολογητικά της αίτησης.
- Ὡς Εφόσον τα τουριστικά γραφεία δεν δραστηριοποιούνται ήδη στις παραπάνω δραστηριότητες, αλλά προτίθενται να δραστηριοποιηθούν, κατά τη διάρκεια εφαρμογής της δράσης θα πρέπει, πριν από την ολοκλήρωση της επένδυσης να αποδείξουν ότι βρίσκονται σε πλήρη ετοιμότητα για την παροχή των υπηρεσιών αυτών. Ως αποδεικτικό υλικό θεωρείται η κατασκευή ιστοσελίδας με την ανάλογη πληροφόρηση, η αγορά ειδικού εξοπλισμού, η εκτύπωση σχετικού διαφημιστικού υλικού, η εκτύπωση καταλόγων που θα περιλαμβάνουν τα ειδικά

προγράμματα κλπ. Το αποδεικτικό υλικό θα υποβάλλεται στον οικείο ΕΦΔ πριν από την πιστοποίηση ολοκλήρωσης της επένδυσης.

ΌΡΙΑ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Τα όρια του προϋπολογισμού των υποβαλλόμενων Επιχειρηματικών Σχεδίων ορίζονται ως εξής :

§ κατώτατο όριο 40.000 ευρώ.

§ ανώτατο όριο 200.000 ευρώ.

Η υποψήφια προς ενίσχυση Επιχείρηση δεν δύναται να υποβάλει Επιχειρηματικό Σχέδιο προϋπολογισμού μεγαλύτερου του ανωτέρω ποσού των 200.000 ευρώ, έστω και εάν αναφέρει ρητά ότι θα χρηματοδοτήσει το υπερβάλλον κόστος εξ ιδίων πόρων.

Επιπρόσθετα, ο ανώτατος συνολικός προϋπολογισμός της πρότασης δεν μπορεί να υπερβαίνει το μέσο ετήσιο κύκλο εργασιών της επιχείρησης κατά τα τρία τελευταία έτη.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥ Ε.Ο.Τ

Αναφέρεται στους επιχειρηματίες Τουριστικών Καταλυμάτων και Τουριστικών γραφείων που επιθυμούν να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα και περιλαμβάνει:

- Α. πρόγραμμα οκταήμερων διακοπών (επτά διανυκτερεύσεων), στις εξής κατηγορίες καταλυμάτων :
1. Ξενοδοχεία όλων των λειτουργικών μορφών και κατηγοριών
 2. Τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες και επαύλεις

3. Ενοικιαζόμενα Δωμάτια / Διαμερίσματα όλων των κατηγοριών
 4. Κάμπινγκ όλων των κατηγοριών
- B. πρόγραμμα εκδρομών τριών ή πέντε ημερών :
- Στα νομίμως λειτουργούντα γραφεία Γενικού και Εσωτερικού Τουρισμού όλης της Επικράτειας

Οι ενδιαφερόμενοι Επιχειρηματίες, προκειμένου να συμμετάσχουν στα ανωτέρω Προγράμματα Κοινωνικού Τουρισμού του Ε.Ο.Τ. καλούνται να υποβάλουν ταχυδρομικά ή με fax στην αρμόδια Δ/ση Μελετών & Επενδύσεων του Ε.Ο.Τ., αίτηση / δήλωση συμμετοχής αντίστοιχη του κάθε προγράμματος, σχετικά υποδείγματα της οποίας επισυνάπτονται στην παρούσα ανακοίνωση. με προθεσμία υποβολής των αιτήσεων την ημερομηνία σφραγίδας ταχυδρομείου ή σχετική ένδειξη ΦΑΧ

Εφιστάται η προσοχή στους ενδιαφερομένους, για την σωστή συμπλήρωση των στοιχείων της αίτησης - δήλωσης η οποία γίνεται με αποκλειστική ευθύνη τους. . Η αίτηση - δήλωση θα πρέπει να συμπληρωθεί επακριβώς και με σαφήνεια και να συνοδεύεται από τα αιτούμενα δικαιολογητικά ,ώστε να γίνει εξ αρχής ορθή καταχώρηση των επιχειρήσεων στα αντίστοιχα προγράμματα .

ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ Ε.Ο.Τ.

Ο Ε.Ο.Τ. επιδοτεί ανά άτομο και ανά διανυκτέρευση τις επιχειρήσεις που θα συμμετάσχουν στο Πρόγραμμα 8μερων διακοπών (7 διανυκτερεύσεων) ως εξής:

- Ξενοδοχεία

η επιπλωμένες κατοικίες € 12,00

- Ενοικιαζόμενα Δωμάτια / Διαμ/τα € 10,50

η Οικίσκοι Κατασκηνώσεων

- Κατασκηνώσεις

(θέση Σκηνης, Τροχόσπιτου) € 5,00

Ο ΕΟΤ επιδοτεί τα Γραφεία Τουρισμού που θα συμμετάσχουν στο Πρόγραμμα εκδρομών ανά άτομο ,ως εξής:

- Τριήμερες εκδρομές € 60

- Πενθήμερες εκδρομές € 80

Η αίτηση / δήλωση συμμετοχής του προγράμματος 8μερων διακοπών ,θα πρέπει να συνοδεύεται από:

- αντίγραφο του ειδικού σήματος λειτουργίας, από το οποίο να προκύπτει ότι η πυρασφάλεια του καταλύματος είναι σε ισχύ. Σε αντίθετη περίπτωση θα πρέπει να συνυποβάλλεται πρόσφατη ανανέωση της ισχύουσας πυρασφάλειας του καταλύματος από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Ε.Ο.Τ.
- άδεια εστιατορίου για τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις που υποχρεούνται η επιθυμούν να παρέχουν πρωινό η και γεύματα.

Οι επιχειρήσεις ξενοδοχείων κλασσικού τύπου δυο (2) αστέρων και άνω θα πρέπει υποχρεωτικά να δηλώνουν τιμή συμμετοχής με πρωινό και προαιρετικά απλής διανυκτέρευσης .

Οι επιχειρήσεις ξενοδοχείων κλασσικού τύπου ενός (1) αστέρα και ξενοδοχείων τύπου επιπλωμένων διαμερισμάτων, δεν υποχρεούνται στην παροχή πρωινού.

- έγκριση του Ε.Ο.Τ. για τις επιχειρήσεις ενοικιαζομένων δωματίων που επιθυμούν να παρέχουν πρωινό.

Απαγορεύεται η εστίαση και η παροχή πρωινού σε χώρους εκτός των καταλυμάτων.

Η αίτηση / δήλωση συμμετοχής του προγράμματος εκδρομών ,θα πρέπει να συνοδεύεται από:

- Αντίγραφο ειδικού σήματος λειτουργίας του γραφείου
- Τελευταία ανανέωση του σήματος λειτουργίας, εφόσον η ισχύς του αρχικού έχει λήξει.

α.προγραμμα 8ΜΕΡΩΝ ΔΙΑΚΟΠΩΝ

Οι προσφερόμενες υπηρεσίες των επιχειρήσεων που θα συμμετάσχουν στο πρόγραμμα 8μερων διακοπών αφορούν σε διαμονή σε δωμάτια με ιδιαίτερο λουτρό, (για Ξενοδοχεία, Επιπλωμένες κατοικίες, Ενοικιαζόμενα Δωμάτια / Διαμερίσματα) και σε Οικίσκους ή θέσεις τοποθέτησης σκηνών σε camping.

Το ποσό της οικονομικής συμμετοχής των δικαιούχων ανά άτομο -ανά διανυκτέρευση, θα καθορίζεται από τις τουριστικές επιχειρήσεις, που θα συμμετάσχουν στο Πρόγραμμα, θα δηλώνεται στον Ε.Ο.Τ. στην ως άνω αίτηση και θα αναγράφεται στον ενημερωτικό κατάλογο του Προγράμματος. Ως ελάχιστο ποσό συμμετοχής ορίζεται το ένα (1)€ Το ποσό της οικονομικής συμμετοχής των δικαιούχων μπορεί να

συμπεριλαμβάνει το πρωινό και την ημιδιατροφή για τις περιπτώσεις επιχειρήσεων, που παρέχουν νόμιμα ανάλογες υπηρεσίες.

Διευκρινίζεται ότι η τιμή της οικονομικής συμμετοχής του κοινωνικού τουρίστα, δηλαδή το τίμημα που καταβάλλεται από τον δικαιούχο στην επιχείρηση σύμφωνα με τον ανωτέρω Ενημερωτικό Κατάλογο, συμπεριλαμβάνει όλες τις νόμιμες επιβαρύνσεις (Φ.Π.Α. κλπ).

B. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΔΡΟΜΩΝ

Οι προσφερόμενες υπηρεσίες των επιχειρήσεων που θα συμμετάσχουν στο πρόγραμμα εκδρομών , αφορούν σε :

- Μεταφορά από και προς την αφετηρία και από και προς τους τοπικούς προορισμούς
- Διαμονή σε μονόκλινα ή δίκλινα δωμάτια με πρωινό, αφενός νομίμως λειτουργούντων Ξενοδοχείων πέντε ,τεσσάρων και τριών αστέρων και ενοικιαζόμενων δωματίων –διαμερισμάτων τεσσάρων και τριών κλειδιών.

Ειδικά για τις τριήμερες εκδρομές το πρόγραμμα θα πρέπει να περιλαμβάνει μία φυσική (πχ αναρρίχηση, πεζοπορία) ή πολιτιστική (επίσκεψη σε μουσεία, μοναστήρια) δραστηριότητα, διαθέτοντας το απαιτούμενο στελεχικό δυναμικό για την επίτευξη του σκοπού αυτού.

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

1. Τουριστικοί προορισμοί

Οι κάτοχοι των δελτίων Κοινωνικού Τουρισμού έχουν την ευκαιρία να πραγματοποιήσουν διακοπές σε όλη την Επικράτεια της χώρας εκτός Αθήνας (Δήμος Αθηναίων) και Θεσσαλονίκης (Δήμος Θεσσαλονίκης).

2. Διάρκεια διακοπών

Η διάρκεια των διακοπών των κοινωνικών τουριστών έως επτά (7) κατά μέγιστο διανυκτερεύσεις.

3. Δικαιούχοι

Δικαιούχοι του προγράμματος είναι όλοι οι συνταξιούχοι (με τα προστατευόμενα μέλη τους), λόγω γήρατος ή λόγω αναπηρίας, όλων των ταμείων, ανεξαρτήτως εισοδήματος και ο/η σύζυγος ή ο/η συνοδός σε περίπτωση αναπηρίας.

4. Καταλύματα

Στο πρόγραμμα μπορούν να συμμετάσχουν όλες οι τουριστικές επιχειρήσεις καταλυμάτων όλων των λειτουργικών μορφών και τάξεων που λειτουργούν νόμιμα με το ειδικό σήμα, σε όλη την Ελλάδα, υπό την αυστηρή προϋπόθεση να διαθέτουν δωμάτια με ιδιαίτερο λουτρό και θέρμανση.

5. Εγκυρότητα Δελτίων Κοινωνικού Τουρισμού

Τα δελτία Κοινωνικού Τουρισμού για να είναι έγκυρα, πρέπει να φέρουν Υπογραφή και σφραγίδα των αρμόδιων υπαλλήλων του ΚΕΠ που τα χορήγησε ή σφραγίδα του ΕΟΤ και υπογραφή του Γεν. Γραμματέα ΕΟΤ.

6. Επιδότηση του ΕΟΤ

Η ημερήσια επιδότηση από τον ΕΟΤ ορίζεται στα 20 €ανά άτομο και η συμμετοχή των δικαιούχων είναι **μηδενική**. Συνεπώς, το ποσό των 20€ (είκοσι ευρώ) αποτελεί το σύνολο της τιμής που θα εισπράξει ο επιχειρηματίας για κάθε δικαιούχο ανά διανυκτέρευση. Πέραν της τιμής της διανυκτέρευσης ο επιχειρηματίας μπορεί να ζητήσει με την αίτηση του για συμμετοχή στο πρόγραμμα της Γ΄Ηλικίας επιπλέον χρέωση για την υπηρεσία πρωινού και ημιδιατροφής η οποία και θα δημοσιευθεί στο σχετικό έντυπο του Ε.Ο.Τ. για τους δικαιούχους του προγράμματος .

Β. ΟΡΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ 2005 ΤΟΥ Ε.Ο.Τ.

1. Αίτηση / Δήλωση συμμετοχή

Οι ενδιαφερόμενοι Επιχειρηματίες, προκειμένου να συμμετέχουν στο Πρόγραμμα Κοινωνικού Τουρισμού του Ε.Ο.Τ., για την **ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ**, απαραίτητα πρέπει να υποβάλουν στην αρμόδια Δ/ση Μελετών & Επενδύσεων του Ε.Ο.Τ., αίτηση / δήλωση συμμετοχής, ταχυδρομικά ή με fax

. ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ

1.-Τα καταλύματα που διαθέτουν ειδική έγκριση του ΕΟΤ ή της Δ/νσης Τουρισμού της Περιφέρειας, μπορούν να δηλώσουν την τιμή που θα εισπράττουν για τις υπηρεσίες εστίασης (πρωινό-γεύμα).

2.-Οι σχέσεις του δικαιούχου με τις επιχειρήσεις των καταλυμάτων που συμμετέχουν στο πρόγραμμα διέπονται από τον ισχύοντα Κανονισμό Σχέσεων Ξενοδόχων και Πελατών (Ν.1652/86 ΦΕΚ 167Α/30-10-86) και τις λοιπές ισχύουσες για τα τουριστικά καταλύματα διατάξεις.

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Οι επιχειρηματίες, με την αίτηση/ δήλωσή τους αναλαμβάνουν τις παρακάτω υποχρεώσεις για την ένταξή τους στο Πρόγραμμα :

- να διαθέτουν στους δικαιούχους δωμάτια με ιδιαίτερο λουτρό και θέρμανση και να παρέχουν όλες τις εξυπηρετήσεις που προβλέπονται ανάλογα με την κατηγορία του καταλύματος χωρίς καμιά διάκριση από τους λοιπούς πελάτες. Στην αίτηση που θα υποβάλουν στον ΕΟΤ θα αναφέρουν οπωσδήποτε το είδος της θέρμανσης που παρέχουν: κεντρική ή με κλιματισμό. Η θέρμανση / κλιματισμός παρέχεται υποχρεωτικά δωρεάν, δηλαδή συμπεριλαμβάνεται στο ποσό της επιδότησης των 20 € άτομο / διανυκτέρευση.
- να προσφέρουν - εφόσον το έχουν δηλώσει - τις ίδιες υπηρεσίες εστίασης (πρωινού ή και γεύματος) στους κοινωνικούς τουρίστες, όπως και στους άλλους πελάτες του καταλύματος. Η σύνθεση πρωινού και γεύματος να είναι σύμφωνη με τις ισχύουσες αγορανομικές διατάξεις.

- να εκδίδουν τα νόμιμα παραστατικά και για όσες επιχειρήσεις απαιτείται, εκ του νόμου, να τηρούν βιβλίο πόρτας, να καταχωρούν αντιστοίχως τα δελτία Κοινωνικού Τουρισμού των δικαιούχων.
- να γνωστοποιούν άμεσα στον ΕΟΤ οποιαδήποτε αλλαγή στη νομική μορφή της επιχείρησης.
- να μη προβαίνουν σε αλλαγή της δηλωμένης στον ΕΟΤ χρονικής περιόδου συμμετοχής
- να ελέγχουν τη γνησιότητα και την ορθή συμπλήρωση των δελτίων των δικαιούχων και επίσης το αν φέρουν σφραγίδα και υπογραφή του αρμόδιου φορέα διάθεσης. Επίσης να ελέγχουν ότι τα δελτία που προσκομίζονται από τους συνταξιούχους αναγράφουν, τον τίτλο του ξενοδοχείου τους ή την επωνυμία της επιχείρησης τους προκειμένου για ενοικιαζόμενα δωμάτια/διαμερίσματα. Δελτία που χορηγήθηκαν σε προηγούμενα προγράμματα και δεν χρησιμοποιήθηκαν από τους δικαιούχους δεν πρέπει να γίνονται δεκτά από τον επιχειρηματία, γιατί δεν θα εξοφληθούν από τον ΕΟΤ.
- Η αποδοχή των πιο πάνω όρων από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις γίνεται με την αίτηση / δήλωση των νομίμων εκπροσώπων τους, η οποία και θα επέχει θέση σύμβασης με τον Ε.Ο.Τ.
- Παρέκκλιση από τα προαναφερόμενα έχει ως συνέπεια, εκτός των άλλων, τη μη περαιτέρω συμμετοχή των επιχειρήσεων στο Πρόγραμμα από το χρόνο, κατά τον οποίο διαπιστώνεται η παρέκκλιση.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- Το Δελτίο Κοινωνικού Τουρισμού είναι αυστηρά προσωπικό, ισχύει αποκλειστικά για τον/την συνταξιούχο και για τα προστατευόμενα μέλη του/της ή προκειμένου για συνταξιούχους με αναπηρία και για τον/την συνοδό του/της. Απαγορεύεται αυστηρά η χρήση του από άλλα άτομα. Ο ξενοδόχος υποχρεούται να δεχθεί στο κατάλυμά του τον δικαιούχο, αφού διαπιστώσει ότι τα στοιχεία της ταυτότητάς του ταυτίζονται με αυτά που αναγράφονται στο Δελτίο Κοινωνικού Τουρισμού. Σημειώνουμε ότι σε περίπτωση, που ο επιχειρηματίας του καταλύματος, δεχθεί στο κατάλυμά του άτομο ή άτομα, άλλα από τα αναγραφόμενα στο Δελτίο Κοινωνικού Τουρισμού, υπόκειται στις οικείες διοικητικές και ποινικές κυρώσεις.
- Απαγορεύεται ρητά η μεσιτεία για την κράτηση δωματίων από άλλα πρόσωπα διαφορετικά των δικαιούχων, ακόμη και μέσω τουριστικών γραφείων, Κ.Α.Π.Η. ή Συλλογικών φορέων. Παράβαση της υποχρέωσης αυτής συνεπάγεται την εφαρμογή της διάταξης του άρθρ.458 του Ποινικού Κώδικα, διερευνάται δε κατά πόσον συντρέχει περίπτωση εφαρμογής άλλων διατάξεων του Ποινικού Κώδικα, εφόσον έχει διαπραχθεί άλλο αδίκημα (π.χ. απάτη κατά του Δημοσίου κλπ). Στην περίπτωση οργανωμένων εκδρομών ή μαζικών αφίξεων, διατηρείται ο προσωπικός χαρακτήρας του προγράμματος και των δελτίων. Ο ρόλος των τουριστικών γραφείων σε περίπτωση

ομαδικής διαμονής δικαιούχων έγκειται στην εξασφάλιση των μετακινήσεων και λοιπών παρεχόμενων από τα τουριστικά γραφεία υπηρεσιών κατά το άρθρ.1 του Ν.393/76, και δεν θίγει τον προσωπικό χαρακτήρα της συμμετοχής στο Πρόγραμμα και την υποχρέωση οι κρατήσεις να πραγματοποιούνται σε ατομική βάση.

- Οι επιχειρηματίες των καταλυμάτων οφείλουν να συμπληρώνουν με αυξημένη προσοχή όλα τα στοιχεία του δεξιού τμήματος του δελτίου, και απαραίτητα να τα υπογράφουν και να θέτουν την σφραγίδα της επιχείρησης, όπως στο υπόδειγμα (2). Επίσης θα πρέπει να φροντίζουν τα δελτία να υπογράφονται από τους δικαιούχους.

ΟΙ ΩΦΕΛΕΙΕΣ

Σε ένα διεθνές περιβάλλον ολοένα και πιο ανταγωνιστικό, το μέλλον του τουρισμού στην Ελλάδα εξαρτάται, κατ' ανάγκη σε μεγάλο βαθμό από την βελτίωση της ποιότητας υποδομών και υπηρεσιών του τομέα καθώς και από τον εμπλουτισμό και την διαφοροποίηση του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος. Έτσι λοιπόν η ανάπτυξη προγραμμάτων τουρισμού, και ειδικότερα ορεινού τουρισμού σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας όπως η Δυτική Μακεδονία, θα έχει πολλές ωφέλειες, τόσο σε εθνικό όσο και τοπικό επίπεδο.

Σε εθνικό επίπεδο, γιατί θα αποτελέσει πρότυπο σε πανελλαδική κλίμακα και τυχόν επέκταση και σε άλλες περιοχές και θα συντελέσει

στην εισροή τουριστικού συναλλάγματος που σήμερα χάνεται από την χώρα μας και πηγαίνει σε άλλες χώρες.

Σε τοπικό επίπεδο, γιατί ολόκληρη η οικονομία της περιοχής θα συνδεθεί με την τύχη του εκάστοτε τουριστικού προγράμματος.

Για την εκτέλεση του προγράμματος θα απασχοληθούν οι εργαζόμενοι της περιοχής για δώδεκα μήνες πλέον και όχι για έξι ή για επτά, όπως είναι σήμερα, με άμεσες συνέπειες την αύξηση του εισοδήματος των εργαζομένων και την παραμονή των νέων ανθρώπων στην περιφέρεια και την συγκράτηση της συγκέντρωσης στις μεγαλουπόλεις. Οι εργαζόμενοι θα ασχοληθούν επαγγελματικά με τον τουρισμό εφόσον τους προσφέρεται εργασία δώδεκα μηνών και θα πάνσουν να τον θεωρούν ως πάρεργο εργασία, όπως συμβαίνει από πολλούς σήμερα.

Τέλος θα σταματήσει ο φόρτος εργασίας στα γραφεία ανεργίας με τις προσλήψεις και απολύσεις κάθε χρόνο και θα μειωθούν κατά πολύ οι παροχές του ΟΑΕΔ προς τους εργαζομένους με περιθώρια χρηματοδότησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων για την καλύτερη εκπαίδευση του προσωπικού.

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ

ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΟΡΕΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ

Ο στόχος της επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου σχετίζεται άμεσα με ένα από τα σοβαρότερα διαρθρωτικά προβλήματα του τουρισμού γενικότερα στην χώρα μας : την εποχικότητα.

Η λειτουργία μεγάλου ποσοστού των τουριστικών μας εγκαταστάσεων περιορίζεται στο τρίμηνο αιχμής των καλοκαιρινών μηνών (Ιουνίου – Αυγούστου), παρόλο που υπάρχει δυνατότητα ακόμα και επτάμηνης λειτουργίας με διεύρυνση προς τους πλάγιους

μήνες Απρίλιο – Οκτώβριο και χωρίς να λαμβάνουμε υπόψη μας ότι από τον ΕΟΤ για την χώρα μας έχει χαρακτηριστεί ως χειμερινή περίοδος το διάστημα από 15 Νοεμβρίου έως 15 Μαρτίου.

Συγκριτικό πλεονέκτημα των ορεινών περιοχών της χώρας μας και συγκεκριμένα της περιοχής της περιφέρειας της Δυτικής Μακεδονίας, ως προς την δυνατότητα επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου αποτελεί τόσο το ήπιο έως αλπικό κλίμα της περιοχής όσο και ο πλούτος των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, που είναι δυνατόν να προσελκύσουν τουρίστα πέρα από την έλξη της καλοκαιρινής θάλασσας και αμμουδιάς των νησιών μας.

Ο ορεινός τουρισμός, εξαρτώμενος κυρίως από τους κλιματολογικούς παράγοντες που ισχύουν στην συγκεκριμένη περιφέρεια δεν μπορεί να αναπτυχθεί καθ' όλη την διάρκεια του έτους όπως κακώς πιστεύουν οι περισσότεροι. Η άσκηση όμως χειμερινών έστω σπορ στην περιοχή παρουσιάζει μια ιδιοτυπία, γιατί γίνεται σε κλιματική περιοχή που ανήκει στην εύκρατη ζώνη και δεν έχει το κρύο και το δριμύ κλίμα που έχουν οι πόλεις της Κεντρικής Ευρώπης.

Επιβάλλεται λοιπόν να στραφούμε προς την δημιουργία προϋποθέσεων προσελκύσεως των τουριστών. Άλλωστε σχεδόν όλα τα βουνά της Δυτικής Μακεδονίας, με τα κατάλληλα έργα, που σε καμία περίπτωση δεν θα αλλοιώσουν το φυσικό περιβάλλον, μπορούν να αξιοποιηθούν και να αποδώσουν σε μεγάλο βαθμό στον τομέα αυτό, έτσι ώστε να παρουσιάσουν εντυπωσιακά αποτελέσματα.

Από την άλλη πάλι, ο θερινός ορεινός τουρισμός δεν έχει αναπτυχθεί ιδιαίτερα, επειδή ως γνωστόν έχει προβληθεί και καθιερωθεί περισσότερο η νησιωτική Ελλάδα. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να μην υπάρχουν έργα υποδομής ικανά για να δεχτούν το τουριστικό πλήθος.

Παρ' όλα αυτά οι προοπτικές ανάπτυξης που απουσιάζουν είναι εξαιρετικά μεγάλες. Γι' αυτό και άρχισαν να λειτουργούν τα προγράμματα αγροτικού και κοινωνικοί τουρισμού καθώς των παραδοσιακών οικισμών.

Η φύση στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας είναι πολύ όμορφη, οι ορεινοί όγκοι στην περιοχή είναι γεμάτοι με πολιτισμικά και ιστορικά στοιχεία, με την πανάρχαια φιλοξενία μας που είναι το πιο έντονο χαρακτηριστικό του λαού μας. Γι' αυτό μας επιβάλλεται να αναμένουμε πολύ ενθαρρυντικά αποτελέσματα από την αξιοποίηση της.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Υπάρχει κοινή συμφωνία ότι οι ορεινές περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας αντιμετωπίζουν πολλά προβλήματα. Τα προβλήματα αυτά είναι κοινωνικά και οικονομικά, αλλά και περιβαλλοντικά, που συμπλέκονται με αυτά. Τα εισοδήματα είναι για πολλούς χαμηλά, οι όροι διαβίωσης δύσκολοι, με αποτέλεσμα τη διαρροή πληθυσμού και ιδίως των νέων σε άλλες περιοχές με καλύτερες ευκαιρίες για δουλειές, κοινωνική ζωή και καλύτερο βιοτικό επίπεδο. Το αποτέλεσμα είναι η πληθυσμιακή συρρίκνωση, η γήρανση του πληθυσμού και το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, πράγμα που δημιουργεί επιπρόσθετα προβλήματα σε κάθε προσπάθεια βελτιωτικών αλλαγών.

Μπροστά σ' αυτό το πρόβλημα καθώς και στην ελλιπή ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού της περιοχής εμφανίζονται διάφορες προσπάθειες από τοπικούς φορείς, σε συνδυασμό, (όχι πάντα), με διάφορες κρατικές

και κοινοτικές πρωτοβουλίες και προγράμματα. Οι προσεγγίσεις, όμως, σχετικά με το τι θα μπορούσε να γίνει, διαφέρουν. Ενώ το πρόβλημα είναι πολυδιάστατο, και θέλει πολύπλευρη και μακρόχρονη αντιμετώπιση, μία πολύ συνηθισμένη τάση είναι αυτή που θέλει "Μεγάλες επενδύσεις, εδώ και τώρα, από όπου μπορούν αυτές να γίνουν". Πιο απλά, κρέμεται από όποιο σχέδιο ή πρόταση, κρατική ή ιδιωτική, υπόσχεται να φέρει λεφτά στην περιοχή μέσω του τουρισμού. Πρώτα απ' όλα, πρέπει να γίνουν κάποια πράγματα στην περιοχή αυτή που να δημιουργούν προϋποθέσεις για μία βιώσιμη εναλλακτική "ανάπτυξη", που δεν θα εντείνει τις κοινωνικές ανισότητες (αντίθετα θα τις αμβλύνει) και δεν θα καταστρέφει τον κοινωνικό ιστό και το φυσικό περιβάλλον. Προσπάθεια για μία "ισόρροπη ανάπτυξη" λοιπόν.

Ενέργειες για τη βελτίωση γενικά των συνθηκών ζωής του πληθυσμού. Δηλαδή έργα υποδομής και υπηρεσίες όπως καλές συγκοινωνίες, παροχή αποτελεσματικής ιατρικής περίθαλψης, κοινωνική πρόνοια, εκπαίδευση γενική και επαγγελματική, δυνατότητες πολιτιστικής δραστηριότητας και ανάπτυξης κ.α., όλα αυτά δηλαδή που μπορούν να κάνουν τη ζωή καλύτερη, και που είναι, σε γενικές γραμμές καθήκον του κράτους και της τοπικής αυτοδιοίκησης να τα προσφέρει. Άν υπάρξουν αυτές οι βελτιώσεις, θα είναι πιο εύκολο να συγκρατηθούν τα πιο δυναμικά τμήματα του πληθυσμού.

Κίνητρα για βελτιώσεις, επεκτάσεις σε μονάδες Αίθουσες Πολλαπλής Χρήσεως (συνέδρια, κατάρτιση, άθληση, οργανωμένη γυμναστική, σάουνα, χορός,)

Κίνητρα για πιο πολλές αθλητικές εγκαταστάσεις κατάλληλες (με

σωστές προδιαγραφές εμβαδού και υπηρεσιών) για την προετοιμασία ακόμα και ομάδων ποδοσφαίρου και στίβου (γιατί όχι;).

Επιτάχυνση του σχεδίου για αγροτουρισμό - που ενισχύεται από τα κονδύλια της ΕΕ - ή εξοχικών κατοικιών για τους ξένους σε περιοχές γύρω από τις καθιερωμένες ώστε τουριστικά

Έντονος ρόλος Δημοτικών και τοπικών φορέων το χειμώνα σε φωτισμό, καθαριότητα, δράσεις.

Επίσης μια πολύ σημαντική κίνηση είναι η προβολή της περιοχής και η διαφήμιση. Οι περισσότεροι από μας αγνοούμε τις τεράστιες φυσικές και οικονομικές δυνατότητες, τις ομορφιές καθώς και τη σημασία της συγκεκριμένης περιφέρειας. Με την έκδοση βιβλίων όπου θα περιγράφονται αναλυτικά οι ορεινοί όγκοι, τα δάση, και γενικότερα όλες οι επιμέρους περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας και θα δίνουν χρήσιμες πληροφορίες για την μορφολογία, την ιστορία, την γεωλογία κ.α η ευρύτερη περιοχή θα αποκτήσει μια ώθηση και ένα κίνητρο να την γνωρίσουν τουρίστες όχι μόνο από την χώρα μας αλλά και από το εξωτερικό. Αυτό βέβαια προϋποθέτει και την βελτίωση του οδικού δικτύου από την νομαρχία και τις τοπικές αυτοδιοικήσεις.

Επιπλέον χρήσιμο θα είναι και η έκδοση χαρτών που θα διευκολύνει την πρόσβαση και την μετακίνηση των τουριστών από τόπο σε τόπο και φυσικά η προβολή της περιφέρειας μέσω του Διαδικτύου, αφού θεωρείται παγκόσμιος σύνδεσμος ανάμεσα σε όλες τις χώρες του κόσμου.

Τέλος διαφημιστικές καμπάνιες στα μέσα μαζικής ενημέρωσης για τα ξενοδοχεία, τους κοινοτικούς ορεινούς ξενώνες και για όλες τις υπάρχουσες εγκαταστάσεις, με πληροφορίες για το τι μπορεί να προσφέρει κάθε περιοχή στο ενδιαφερόμενο επισκέπτη.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αποθαρρυντικά στοιχεία εμπεριέχει μελέτη για την ανάπτυξη του τουρισμού στις Περιφέρειες της Κεντρικής και της Δυτικής Μακεδονίας. Όπως προκύπτει, η Δυτική Μακεδονία υπολείπεται κατά 90% σε ό,τι αφορά τη δυνατότητα προσέλκυσης τουριστών

Η αναλογία κλινών προς μόνιμους κατοίκους είναι κάτω του εθνικού μέσου όρου, μάλιστα, η Δυτική Μακεδονία έχει το χαμηλότερο περιφερειακό δείκτη

Η μελέτη καταλήγει με τη διαπίστωση ότι ο τουρισμός στη συγκεκριμένη Περιφέρεια μπορεί να αναπτυχθεί στα επόμενα χρόνια αν βελτιωθεί η ποιότητα του προσφερομένου προϊόντος και αναβαθμισθεί το εργατικό δυναμικό. Ωστόσο, ο στόχος αυτός δεν θα είναι μια εύκολη υπόθεση, καθώς καταγράφεται θεαματική βελτίωση της ποιότητας των ανταγωνιστικών τουριστικών προορισμών, η παραδοσιακή ζήτηση ελέγχεται από τους tour operators και συμπιέζεται η οικονομική κατάσταση των δυνητικών τουριστών από τις αγορές-πηγές.

Τα οφέλη από την ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού είναι πολλά και σημαντικά. Αυτό μπορούμε να το διαπιστώσουμε αν προσέξουμε το ενδιαφέρον που δείχνουν οι οικονομικά αναπτυγμένες χώρες για το είδος αυτό του τουρισμού.

Είναι επίσης δεδομένο ότι η περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας δεν υστερεί γεωφυσικά και κλιματολογικά από άλλες ευρωπαϊκές και βαλκανικές περιοχές για ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού. Πρέπει απλά να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή και σημασία γιατί ο οικονομικός τομέας που δέχεται την επίδραση της ανάπτυξης αυτής της μορφής τουρισμού

δέχεται αυτομάτως και την αύξηση του εισοδήματος της περιφέρειας και την δημιουργία ευκαιριών για την απασχόληση εργατικού δυναμικού.

Αν συνεχίσουμε λοιπόν χωρίς πυξίδα στον ορεινό τουρισμό της περιοχής τότε το τουριστικό προϊόν κινδυνεύει, γιατί στη γεωγραφική γειτονιά μας αναπτύσσονται θαυμάσιες υποδομές

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ:1 ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΗΜΕΔΑΠΩΝ
ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΣΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ % ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ
ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ:2 ΜΕΣΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΣΤΑ
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ

ΠΙΝΑΚΑΣ:3 ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ
ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΣΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ
ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ:4 ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ
ΚΑΙ ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΣΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ
ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ:5 ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2005

ΠΙΝΑΚΑΣ:6 ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2005

ΠΙΝΑΚΑΣ:7 ΚΟΡΕΣΜΕΝΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ
ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΚΛΙΝΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ
ΜΟΝΙΜΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

ΠΙΝΑΚΑΣ:8 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΙΜΝΩΝ \$ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ
ΠΡΕΣΠΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ:9 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΒΑΣΙΛΙΤΣΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ:10 ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΒΑΣΙΛΙΤΣΑΣ – ΛΙΜΝΩΝ & Ε. ΔΡ.
ΠΡΕΣΠΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ:1 ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΗΜΕΛΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΣΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ.

ΝΟΜΟΣ <u>ΔΥΤΙΚΗΣ</u> <u>ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ</u>	ΕΤΟΣ						ΜΕΤΑΒΟΛΗ				
	1995/96	1997/98	1999/00	2000/01	2002/03	2003/04	1995/96	1997/98	1999/00	2000/01	
1. Φλώρινας	95,041	87,882	86,327	74,464	54,825	54,579	-7,53%	-1,77%	-	13,74%	-0,45%
2. Κοζάνης	122,913	136,824	134,107	136,697	96,167	92,264	11,32%	-1,99%	1,93%	-4,06%	
3.Καστοριάς	105,134	109,948	110,008	108,224	81,222	86,761	4,58%	0,05%	-1,62%	6,82%	
4. Γρεβενών	18,276	18,316	17,537	26,319	19,352	22,062	0,22%	-4,25%	50,08%	14,00%	
ΣΥΝΟΛΟ	341,364	352,970	347,979	345,704	251,566	255,666	3,40%	-1,41%	-0,65%	1,63%	

ΠΙΝΑΚΑΣ: 2 ΜΕΣΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΣΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ

ΝΟΜΟΣ	ΕΤΟΣ				ΜΕΤΑΒΟΛΗ		
	1995/96	1997/98	1999/00	2001/02	1995/96	1997/98	1999/00
<u>ΔΥΤΙΚΗΣ</u> <u>ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ</u>							
1.Φλώρινας	56,89%	57,58%	54,77%	39,15%	0,69	-2,81	-15,63
2.Κοζάνης	32,13%	34,95%	34,17%	34,28%	2,82	-0,79	0,12
3.Καστοριάς	41,90%	47,87%	48,90%	41,95%	5,97	1,02	-6,94
4.Γρεβενών	25,87%	25,11%	20,71%	25,64%	-0,76	-4,40	4,94
ΣΥΝΟΛΟ	39,16%	41,89%	40,83%	36,63%	2,74	-1,06	-4,20

**ΠΙΝΑΚΑΣ: 3 ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΣΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ
ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ**

ΝΟΜΟΣ	ΕΤΟΣ					ΜΕΤΑΒΟΛΗ			
	1995/96	1997/98	1999/00	2001/02	2003/04	1995/96	1997/98	1999/00	2001/02
<u>ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ</u>									
1.Φλώρινας	4,479	4,659	5,722	5,571	7,008	4,02%	22,82%	-2,64%	25,79%
2.Κοζάνης	10,495	12,340	15,005	16,001	20,444	17,58%	21,60%	6,64%	27,77%
3.Καστοριάς	14,641	30,344	32,779	25,326	22,845	107,25%	8,02%	-22,74%	-9,80%
4.Γρεβενών	614	1,321	907	961	2,005	115,15%	-31,34%	5,95%	108,64%
ΣΥΝΟΛΟ	30,229	48,664	54,413	47,859	52,302	60,98%	11,81%	-12,045	9,28%

ΠΙΝΑΚΑΣ: 4 ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΨΕΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ & ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΣΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΝΟΜΟΣ	ΕΤΟΣ					ΜΕΤΑΒΟΛΗ			
	1995/96	1997/98	1999/00	2001/02	2003/04	1995/96	1997/98	1999/00	2001/02
<u>ΔΥΤΙΚΗΣ</u> <u>ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ</u>									
1.Φλώρινας	99,520	92,541	92,049	80,035	84,753	-7,01%	-0,53%	-13,05%	5,89%
2.Κοζάνης	133,408	149,164	149,112	152,698	146,129	11,81%	-0,03%	2,40%	-4,30%
3.Καστοριάς	119,775	140,292	142,787	133,550	138,543	17,13%	1,78%	-6,47%	3,74%
4.Γρεβενών	18,890	19,637	18,444	27,280	33,517	3,95%	-6,08%	47,91%	22,86%
ΣΥΝΟΛΟ	371,593	401,634	402,392	393,563	402,942	8,08%	0,19%	-2,19%	2,38%

ΠΙΝΑΚΑΣ:5 ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2005

	<u>ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ</u>			<u>ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΛΙΝΩΝ</u>		
	<u>ΞΕΝΟΔ. & ΟΜΟΕΙΔΗ ΚΑΤΑΛΥΜ.</u>	<u>ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΜΠΙΝΓΚ</u>	<u>ΣΥΝΟΛΟ</u>	<u>ΞΕΝΟΔ. & ΟΜΟΕΙΔΗ ΚΑΤΑΛΥΜ.</u>	<u>ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΜΠΙΝΓΚ</u>	<u>ΣΥΝΟΛΟ</u>
<u>ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ</u>	98	0	98	4246	0	4246
1.Γρεβενά	16	-	16	578	-	578
2.Καστοριά	29	-	29	1283	-	1283
3.Κοζάνη	27	-	27	14441	-	14441
4.Φλώρινα	26	-	26	944	-	944

ΠΙΝΑΚΑΣ:6 ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΚΛΙΝΩΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2005 (Σε ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα)

<u>ΜΗΝΑΣ</u>	<u>ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΚΛΙΝΩΝ</u>
Ιανουάριος	25,2
Φεβρουάριος	27,9
Μάρτιος	32,7
Απρίλιος	29,1
Μάιος	49,2
Ιούνιος	63,9
Ιούλιος	80,3
Αύγουστος	91,4
Σεπτέμβριος	72,6
Οκτώβριος	45,5
Νοέμβριος	28,3
Δεκέμβριος	26,9

ΠΙΝΑΚΑΣ:7 ΚΟΡΕΣΜΕΝΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΚΛΙΝΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΜΟΝΙΜΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΝΟΜΟΣ	ΔΗΜΟΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΟΤΑ	ΥΠΑΡΧΟΥΣΕΣ ΚΛΙΝΕΣ
<u>1.Περιοχή Λιμνών &Εθνικού Δρυμού Πρεσπών</u>	Φλώρινας	Πρεσπών	Αγ. Γερμανού	70
			Πισοδερίου	41
<u>2.Περιοχή Βασιλίτσας</u>	Γρεβενών	Δ, Θεοδώρου Ζιάκια	Αλατόπετρας	25
			Πολυνερίου	58

**ΠΙΝΑΚΑΣ: 8 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΙΜΝΩΝ & ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ
ΠΡΕΣΠΩΝ**

<u>ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ</u>	<u>ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΚΡΙΤΗΡΙΑ</u>	<u>ΠΛΗΘΟΣ</u>	<u>ΒΑΘΜΟΣ ΜΟΝΑΔΟΣ</u>	<u>ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΝΟΛΟΥ</u>	<u>ΣΤΑΘΜΙΣΗ</u>	<u>ΣΥΝΟΛΟ</u>
1. <u>ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ</u>	1. Δυναμική πληθυσμού			2		
	2. Απασχόληση			1		
	3. Κενές κατοικίες			2		
	4. Πρωτογενής τομέας			3		
	5. Φυσικοί πόροι			2		
	ΣΥΝΟΛΟ				10	8
<u>2. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ- ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ</u>	Υπάρχουσες κλίνες=8% του πληθ.			2		
<u>3. ΕΙΔΙΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ</u>	1. Χιονοδρομικό κέντρο	1	2	2		
	2. Ιαματικές πηγές	0	0	0		
	ΣΥΝΟΛΟ			2	10	20
<u>4. ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ</u>	1. Σύνδεση με γειτονικό αστικό κέντρο			2		
	2. Εσωτερικό οδικό δίκτυο			2		
	ΣΥΝΟΛΟ			4	15	60
<u>5.1 ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ</u>	1. Φυσικότητα			3		
	2. Μοναδικά στοιχεία τοπίου			10		
	3. Δυνατότητα διαχείρισης			8		
	4. Σπανιότητα			10		

	ΣΥΝΟΛΟ			31	10	310
<u>5.2 ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ</u>				13	10	130
<u>6. ΠΟΡΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΟΥΣ – ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ</u>	1. Χαρακτηρισμένοι παραδοσιακοί οικισμοί	1	3	3		
	2. Αξιόλογο οικισμοί	6	1	6		
	ΣΥΝΟΛΟ			9	10	90
<u>7. ΠΟΡΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ</u>	1. Αρχαιολογικοί χώροι	2	1	2		
	2. Μοναστήρια – Εκκλησίες	20	1	20		
	3. Παραδοσιακά γεφύρια	0	1	0		
	4. Άλλα (χάνια, νερόμυλοι, διατηρητέα κτίρια)	2	1	2		
	ΣΥΝΟΛΟ			24	10	240
<u>8. ΠΟΡΟΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΝΟΜΕΝΟΙ ΣΕ ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ</u>	1. Αγροτουρισμός			2		
	2. Ιαματικός τουρισμός			0		
	3. Φυσιολατρικός τουρισμός			3		
	4. Ορειβασία – Οδοιπορία			2		
	5. Χιονοδρομία πίστας			2		
	6. Οδοιπορική χιονοδρομία			2		
	7. Ορειβατικό καταφύγιο			1		
	8. Ορεινή ποδηλασία			1		
	9. Δίτροχα, αυτοκίνητα ανώμαλου δρόμου			1		
	10. Ιππασία			0		
	11. Περιπέτειες σε			3		

	υδάτινους χώρους					
	12. Εντατικές περιπέτειες			1		
	13. Κέντρο πληροφόρησης επισκεπτών			2		
	ΣΥΝΟΛΟ			20	17	340
<u>ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ</u>					100	1290

(Βαθμός μονάδος: 1=Μικρή ανταπόκριση, 2=Σημαντική ανταπόκριση, 3=Πλήρης ανταπόκριση)

ΠΙΝΑΚΑΣ:9 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΒΑΣΙΛΙΤΣΑΣ (ΓΡΕΒΕΝΑ)

<u>ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ</u>	<u>ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΚΡΙΤΗΡΙΑ</u>	<u>ΠΛΗΘΟΣ</u>	<u>ΒΑΘΜΟΣ ΜΟΝΑΔΟΣ</u>	<u>ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΝΟΛΟΥ</u>	<u>ΣΤΑΘΜΙΣΗ</u>	<u>ΣΥΝΟΛΟ</u>
2. <u>ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ</u>	1.Δυναμική πληθυσμού			1		
	2.Απασχόληση			2,5		
	3.Κενές κατοικίες			1		
	4.Πρωτογενής τομέας			1		
	5.Φυσικοί πόροι			1,5		
	ΣΥΝΟΛΟ			7	8	56
<u>2.ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ-ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ</u>	Υπάρχουσες κλίνες=8% του πληθ.			2	10	20
<u>3. ΕΙΔΙΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ</u>	1.Χιονοδρομικό κέντρο	1	2	2		
	2.Ιαματικές πηγές	0	0	0		

	ΣΥΝΟΛΟ			2	10	20
<u>4.ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ</u>	1.Σύνδεση με γειτονικό αστικό κέντρο			2		
	2.Εσωτερικό οδικό δίκτυο			2		
	ΣΥΝΟΛΟ			4	15	60
<u>5.1 ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ</u>	1.Φυσικότητα			5		
	2.Μοναδικά στοιχεία τοπίου			12		
	3. Δυνατότητα διαχείρισης			5		
	4.Σπανιότητα			13,5		
	ΣΥΝΟΛΟ			35,5	10	355
<u>5.2 ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ</u>				12	10	120
<u>6. ΠΟΡΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΟΥΣ – ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ</u>	1.Χαρακτηρισμένοι παραδοσιακοί οικισμοί	0	3	0		
	2.Αξιόλογο οικισμοί	1	1	1		
	ΣΥΝΟΛΟ			1	10	10
<u>7. ΠΟΡΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ</u>	1.Αρχαιολογικοί χώροι	1	1	1		
	2.Μοναστήρια – Εκκλησίες	9	1	9		
	3.Παραδοσιακά γεφύρια	6	1	6		
	4.Άλλα (χάνια, νερόμυλοι, διατηρητέα κτίρια)	0	1	0		
	ΣΥΝΟΛΟ			16	10	160
<u>8. ΠΟΡΟΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΝΟΜΕΝΟΙ ΣΕ ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ</u>	1. Αγροτουρισμός			2		

<u>ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ</u>						
	2. Ιαματικός τουρισμός			0		
	3. Φυσιολατρικός τουρισμός			2		
	4. Ορειβασία – Οδοιπορία			2		
	5. Χιονοδρομία πίστας			3		
	6. Οδοιπορική χιονοδρομία			2		
	7. Ορειβατικό καταφύγιο			2		
	8. Ορεινή ποδηλασία			1		
	9. Δίτροχα, αυτοκίνητα ανώμαλου δρόμου			1		
	10. Ιππασία			1		
	11. Περιπέτειες σε υδάτινους χώρους			2		
	12. Εντατικές περιπέτειες			1		
	13. Κέντρο πληροφόρησης επισκεπτών			0		
	ΣΥΝΟΛΟ			19	17	323
<u>ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ</u>					100	1124

(Βαθμός μονάδος: 1=Μικρή ανταπόκριση, 2=Σημαντική ανταπόκριση, 3=Πλήρης ανταπόκριση)

ΠΙΝΑΚΑΣ: 10 ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΒΑΣΙΛΙΤΣΑΣ ΚΑΙ ΛΙΜΝΩΝ & Ε.ΔΡ. ΠΡΕΣΠΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.

ΠΕΡΙΟΧΗ/ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	Κ.1	%	Κ.2	%	Κ.3	%	Κ.4	%	Κ.5.1	%	Κ.5.2	%	Κ.6	%	Κ.7	%	Κ.8	%	ΣΥΝ	%
1. ΛΙΜΝΕΣ & Ε. ΔΡ. ΠΡΕΣΠΩΝ	80	6,1	20	7,8	20	12,5	60	7,1	310	7,1	130	8,4	90	4,1	240	8,1	340	8,0	1290	7,2
2. ΒΑΣΙΛΙΤΣΑ	56	4,2	20	7,8	20	12,5	60	7,1	355	8,1	120	7,7	10	0,5	160	5,4	323	7,6	1124	6,3
ΣΥΝΟΛΟ	136	10,3	40	15,6	40	15,0	120	14,2	665	15,2	250	16,1	100	4,6	400	13,5	663	15,6	2414	13,5

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ:

Κ.1=Αναπτυξιακή εικόνα περιοχής – Δεκτικότητα

Κ.2= Υφιστάμενη τουριστική υποδομή – καταλύματα

Κ.3= Ειδικές τουριστικές εγκαταστάσεις

Κ.4= Προσπελασιμότητα της περιοχής

Κ.5.1=- Συνολική οικολογική αξιολόγηση

Κ.5.2= Δυνατότητα παρατήρησης άγριας ζωής

Κ.6= Πόροι ανθρωπογενούς – οικιστικού περιβάλλοντος

Κ.7= Πόροι πολιτιστικής κληρονομιάς

Κ.8= Πόροι ανταποκρινόμενοι σε νέες μορφές τουρισμού

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ

1. ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ "BUSINESS & ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ" Τεύχος:51
2. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ & ΑΝΑΠΤΥΞΗ (ΝΙΚΟΣ ΗΓΟΥΜΕΝΑΚΗΣ)
3. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΡΟΥΠΙΑΣ)
4. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ Ε.Ο.Τ.:
 - i. Ε.Π. "ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ" ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΙΝΔΟΥ
 - ii. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΑ ΦΥΛΛΑΔΙΑ
5. ΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ – ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΤΕΙ ΠΑΤΡΩΝ
 - i. "ΟΡΕΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ" αριθμ. εισαγ: 1515
 - ii. "ΟΡΕΙΝΟΣ/ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ – ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ – ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ" αριθμ. εισαγ: 2430
 - iii. "ΟΡΕΙΝΟΣ & ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ" αριθμ. εισαγ: 3037
6. INTERNET sites:
 - i. www.statistics.gr (Ε.Σ.Υ.Ε.)
 - ii. www.gnto.gr (Ε.Ο.Τ.)
 - iii. www.elke.gr (Ελληνικό Κέντρο Επενδύσεων)
 - iv. www.greek-ecotourism.gr
 - v. www.traveldailynews.gr
7. ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ: "ΟΡΕΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ" ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΤ3 1997 ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ – ΠΑΡΑΓΩΓΗ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ

ΙΔΙΑΙΤΕΡΕΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ ΣΤΟΥΣ:

Κα ΚΟΝΤΟΥΛΗ ΚΥΡΙΑΚΗ από το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης

Κο ΖΕΡΒΑ ΦΩΤΗ από τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού Πάτρας για την απλόχερη βοήθεια τους και τις πολύτιμες πληροφορίες τους.

